

lev

LEV BLADET NR. 8. DECEMBER 2015

Skal du også
holde jul med
dem, du bor
sammen
med?

Landsforeningen
LEV

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE

FOKUS

10

Advokatrådet
kritiserer
hullet
retssikkerhed

8

LÆS OGSÅ

SMIL
- En positiv
netavis

LAMPESHOP.DK
Designerlamper til din bolig

Ring eller skriv til vores dygtige lampespecialister – der gerne giver dig svar når du har spørgsmål til dine fremtidige lampeønsker. Både Gurli og Gitte har mange års erfaring med rådgivning når du skal vælge den rigtige belysning.

Gubi, Turbo
Pendant large
white (Ø 54cm.)

5995,-

Secto, Octo
pendel black
(Ø 54 cm.)

4995,-

Tilmeld dig vores nyhedsmail og modtag nyheder, rabatkoder og gode tilbud fra Lampeshop.dk

10% rabat

til LEV BLADETS læsere på alle lampekeber indtil 31. januar 2016. Brug rabatkoden lev2015

Lampeshop.dk A/S
CVR nr. 87600319

Samsøvej 13
8382 Hinnerup

Kontakt os
på følgende:

Telefon: 87 54 68 17
E-mail: info@lampeshop.dk

- Skolen på
Borgervænget
LAVUK

**Mediefag
Idræt & friluftsliv
Mad & Sundhed
Voksenliv**

Ny ungdomsuddannelse - nyt indhold

STU - ungdomsuddannelse på Lavuk

Vi tilbyder gratis praktikophold for interesserede unge!

- Uddannelsen skal bidrage til at de unge
- - bedre kan håndtere og strukturere voksenlivet
- - kan skabe og vedligeholde sociale relationer
- - får en meningsfuld fritid og klare egen boligsituation
- - bliver afklaret i forhold til et job eller beskæftigelse

- Der udarbejdes en uddannelsesplan for den enkelte, som indledes med et 12 ugers afklaringforløb.
- Herefter tilrettelægges uddannelsen.

skolen@lavuk.dk

www.lavuk.dk

indhold

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder** – Tomme løfter baner vejen for store nedskæringer
- 6 Finanslov rammer kernevelværdien**
– Penge flyttes fra handicappede til ældre og sundhed
- 7 Stemmeret** – Delvis demokratisk ligestilling på vej
- 8 SMIL – En positiv netavis for mennesker med handicap**
- 10 Grænsesøgende sagsbehandling**
– Advokatrådet: Et kæmpe retssikkerhedsmæssigt problem
- 12 Hullet retssikkerhed** – Minister, KL, LEV og andre i intens debat
- 17 Glædelig jul fra LEV** – Og ned med institutionerne
- 18 ”På kanten af velfærdsstaten”** – Pligtlæsning for DJØF’erne
- 22 Inklusion hele livet** – Highlights fra LEVs landskonference
- 24 Førtidspensionen bliver mindre værd**
– Virkning af skattereformen træder nu i kraft
- 28 Dansk bidrag til inklusionen i Ghana** – Ulandsarbejde gør en forskel
- 31 LEVs sommerhuse**
- 33 Kredsgeneralforsamlinger i 2016**
- 35 Det skrev vi for 61 år siden** – En julehistorie fra Brejninge
- 36 Sædceller uden retningsans** – Stort teaterprojekt i Aabenraa
- 41 Få gang i et aktivt fritidsliv** – LEV fødselshjælper ved messe i Kolding
- 45 LEV nyt**
- 46 Kort nyt**

MED GLAD TEATER GENNEM TARME, TANKER OG TUNGER

Der lægges op til "et fun-ride af de helt store - gennem tarme, tanker og tunger - på tur i kroppens anatomi" i Glad Teaters stykke 'ANATOMI', som sættes op den 27. januar – 13. februar.

Billetter: teaterbilletter.dk

Foto: Anatomi. Fotografen: Søren Meisner.

I teatrets foromtale hedder det: "I det anatomiske laboratorium blander publikum blod med personlige skæbner og kropslige fortællinger fortalt af skuespillere fra Glad Teaters ensemble. ANATOMI er en interaktiv teateroplevelse, hvor personlige fortællinger sættes op mod den videnskabelige anatomis naturlove. Hvad ligger under huden? Hvorfor er vi blevet til dem, vi er?"

Glad Teater kalder det for et anatomisk laboratorium, hvor det undersøges hvilke personlige historier, der gør os til dem, vi er. Inspireret af skuespillernes personlige historier om krop, fysik og psyke bliver mennesket lagt under mikroskopet, får en mental kikkertundersøgelse, og opdelingen mellem os og dem nedbrydes. ANATOMI kalder sig et fælles projekt, hvor der spørges "hvad nu hvis?"

Glad Teater er Danmarks eneste professionelle teaterensemble, hvor alle skuespillere har funktionsnedsættelser.

Spilleperiode:

27. jan. 2016 – 13. feb. 2016, onsdag-lørdag kl. 20.00

Spillested: Warehouse9, Halmtorvet 11, 1711 København V.

SJOV MOTION MED LIVING BUDDY

Living Buddy er en app, der skal motivere og instruere børn og unge med kognitive handicap til at bevæge sig mere. Mange unge med blandt andet autisme, ADHD, udviklingshæmning og hjerneskade har store udfordringer i forhold til at få bevæget sig fysisk og dyrket motion. Det har nu fået firmaet Living IT Lab til at udvikle appen "Living Buddy", som skal gøre det sjovt og motiverende for netop den gruppe børn og unge at dyrke motion.

Living IT Lab beskriver selv den nye app således: "Med Living Buddy på sin smartphone (og senere smartwatch) får brugeren en personlig animeret træningsassistent. Brugeren vælger selv sin Living Buddy, som lige nu er fire forskellige karakterer. Konceptet er, at brugerens Living Buddy 'fanger' og fastholder opmærksomheden for at motivere målgruppen til en mere aktiv livsstil gennem motion og fysisk bevægelse. I app'en kan du vælge mellem forskellige aktiviteter. For eksempel løb,

cykling, spurt mod dyr, balancetræning og workout på gulvet. Living Buddy er baseret på et pointsystem, som netop skal motivere til at udvikle sine færdigheder.

Hvis brugeren tilkobler sin Facebook profil, kan der dystes mod venner, som kan forsøge at overgå resultatet hjemme fra sit eget stuegulv."

Living IT Lab er en non-profit organisation, der arbejder for at skabe innovation inden for social IT. App'en kan købes i App Store. Du kan læse mere på livingbuddyapp.com.

TOMME LØFTER baner vejen for store nedskæringer

AF SYTTER KRISTENSEN,
LEVS LANDSFORMAND

Jeg har aldrig hørt Thulesen Dahl, Løkke, Samuelsen eller Pape Poulsen sige, at vi skal forringe vilkårene for mennesker med udviklingshæmning og andre indgribende handicap. Faktisk tværtimod – de taler alle om behovet for at prioritere dem, som har allermost brug for hjælp fra fællesskabet.

Alligevel har regeringen og dens støttepartier besluttet sig for at nedskære den kommunale økonomi med cirka syv milliarder kroner frem mod 2020 – svarende til en procent årligt.

Nogle af de sparede midler – som kaldes et 'omprioriteringsbidrag' – skal måske tilbage i kommunerne. Men det bliver helt sikkert ikke dem alle. Bortset fra en såkaldt værdighedsmilliard til ældreområdet, så er der ingen, der ved noget om, hvad kommunerne får besked på at bruge de returnerede penge til – hvis de da overhovedet kommer retur til kommunerne.

VELFÆRDEN HÅRDT RAMT

Formanden for KL, Martin Damm, har i flere omgange advaret om, at statens omprioriteringsbidrag vil ramme den borgernære kernevelværd hårdt, herunder også handicapområdet.

Og alt tyder på, at KL's formand får ret. Også selvom ingen af de ansvarlige landspolitikere åbent vil stå på mål for, at mennesker med udviklingshæmning og andre handicap vil blive ramt hårdt af omprioriteringsbidraget.

Jeg kan nemlig ikke få øje på, at regeringen (eller dens støttepartier?) agter at betænke handicapområdet, når pengene fra omprioriteringsbidraget skal fordeles. Regeringsprogrammet omtaler ikke mennesker med handicap med et eneste ord – og ude i den virkelige verden er vi da også allerede blevet præsenteret for kommunale budgetter, hvor kommunen på grund af omprioriteringsbidraget vil foretage yderligere besparelser oven i allerede planlagte på tilbud til udviklingshæmmede.

Hertil kommer, at min erfaring siger mig, at kommunerne hurtigt får øje på udviklingshæmmede, når der skal spares. Udviklingshæmmede klager jo sjældent, og så kommer man nemmere i hus med sparemålet.

ER DER NOGEN, SOM VIL PÅTAGE SIG ET ANSVAR?

I forsvaret for omprioriteringsbidraget lyder det, at kommunerne jo bare skal finde besparelserne andre steder end på den borgernære kernevelværd – for eksempel på administrationen, kultur- eller teknikområdet.

Og hvis det kunne sikre en genopretning af hjælpen til mennesker med udviklingshæmning og andre handicap, så kunne det måske give mening. Men er det, hvad der kommer til at ske?

Man har selvfølgelig lov at håbe, men jeg er nødt til at gøre opmærksom på, at der ikke foreligger nogen som helst planer for – eller konkrete løfter om –

hvordan man fra statens side vil sikre sig, at kommunernes omprioriteringer ikke rammer mennesker, som er afhængige af et anstændigt niveau i hjælpen. Der er ikke lagt op til statslig styring af den kommunale prioritering.

Dermed ender vi i en situation, hvor ansvaret kastes rundt mellem stat og kommuner, som var det bolden i en af de aktuelle VM håndboldkampe. Et uværdigt spil, hvor taberen sært nok ikke skal findes blandt de to hold på banen – men derimod blandt mennesker, som har brug for hjælp og støtte i hverdagen.

Jeg synes, at regeringen og dens støttepartier skal bruge den forestående juleferie på at nå frem til en effektiv model for, hvordan det reelt sikres, at hjælpen til udviklingshæmmede og andre med handicap ikke igen skal holde for, når der skal omprioriteres for milliarder i de kommende år.

**Glædelig jul og godt
nytår til alle!**

Finansminister Claus Hjort Frederiksen præsenterer finansloven for 2016 med forligspartnerne i baggrunden. Det er fra venstre Kristian Thulesen Dahl (DF), Anders Samuelsen (LA) og bag ministeren Søren Pape Poulsen (K).

AF THOMAS GRUBER, POLITISK KONSULENT I LEV
■ FOTO: SCANPIX/LISELOTTE SABROE

Finanslovsaftale vil ramme kernevelfærden

Finanslovsaftalen baserer sig på en snæver definition af 'kernevelfærd'. Ældre og sundhedsvæsenet tilføres ganske vist ekstra milliarder, men det sker ved at gennemtvunge voldsomme kommunale besparelser på blandt andet mennesker med udviklingshæmning og andre handicap

Sidst i november landede regeringen en finanslovsaftale med dens støttepartier. Aftalen betyder, at det omprioriteringsbidrag på en procent, som regeringen introducerede i økonomiaftalen med KL i sommer, også kommer til at gælde frem til 2020.

I lanceringen af finanslovsaftalen forklarede regeringen blandt andet, at aftalen "sætter en ny retning for Danmark", og at der er tale om "styrket kernevelfærd". Finanslovsaftalen indeholder således et løft af sundhedsområdet på i alt 2,4 milliarder kroner, samt en milliard årligt til ældreplejen fra 2016 og frem.

Finansieringen til disse initiativer er blandt andet fundet via omprioriteringsbidrag, som fra 2016 skærer milliarder ud af den kommunale servicerramme. Det vil altså sige penge, som kommunerne nu ikke længere har til at levere folkeskole, børnepasning og hjælp til multihandicappede, udviklingshæmmede og andre med (basale) hjælpebehov.

ABSURD SPIN

LEVs landsformand, Sytter Kristensen, mener, at det er absurd spin, når Dansk Folkeparti, Venstre (regeringen), Liberal Alliance og Konservative kalder finansloven en styrkelse af kernevelfærden.

- De glemmer at fortælle, hvordan den styrkede kernevelfærd egentlig finansieres. Omprioriteringsbidraget reducerer fremover den kommunale servicerramme, og det vil uden tvivl ramme udviklingshæmmede og andre med store hjælpebehov meget hårdt.

- Mennesker med udviklingshæmning bliver også syge og ældre, og vi er absolut ikke imod, at disse områder får et løft. Men det er altså helt forkert, at det bliver andre kerneområder, der skal finansiere det. Man fodrer så at sige kernevelfærden med sin egen hale, siger Sytter Kristensen.

Aftalen betyder ifølge KL, at der i 2019 vil være skåret mere end syv milliarder

kroner på den kommunale servicerramme. Det vil kunne mærkes på kommunernes service, forklarer formand for KL, Martin Damm, i en kommentar på KL's hjemmeside: "... omprioriteringsbidraget vil betyde hårde besparelser på de kommunale serviceområder. Det kan ikke undgå at ramme kernevelfærden i form af blandt andet daginstitutioner, skoler og socialområdet."

GALLUP:

HANDICAP ER KERNEVELFÆRD

Sytter Kristensen mener, at det vil klæde regeringen og partierne bag aftalen at stoppe al snak om, at denne finanslov styrker kernevelfærden.

- En helt ny undersøgelse, udført af Gallup for Socialpædagogernes Landsforbund, viser, at 90 procent af danskerne mener, at hjælpen til mennesker med handicap er kernevelfærd.

- Derfor må regeringen og dens støttepartier bekende kulør og åbent forklare, hvorfor hjælpen til udviklingshæmmede og andre kernevelfærdsområder skal rammes så hårdt fremover. Det er jeg sikker på, at 90 procent af danskerne gerne vil vide. Jeg vil i hvert fald gerne! siger Sytter Kristensen.

Stemmeret

– delvis demokratisk ligestilling på vej

Lovforslag skal sikre stemmeret ved kommunale og regionale valg samt europaparlamentsvalg for personer med §6-værgemål. Det glæder LEVs landsformand, at der endelig er udsigt til delvis demokratisk ligestilling for blandt andre udviklingshæmmede, som har fået denne særlige type værgemål

Regeringen lover i sit lovprogram for 2015/16, at den vil fremsætte et lovforslag, der giver "... personer, der er under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens §6, valgret til kommunale og regionale valg samt europa-parlamentsvalg."

Hvis lovforslaget bliver vedtaget, vil der ske en delvis demokratisk ligestilling af en mindre gruppe udviklingshæmmede, sindslidende og andre, som ellers hidtil har været frataget deres stemmeret, fordi de er udstyret med et §6-værgemål. De vil imidlertid stadig være afskåret fra at stemme ved folketingsvalg og ved folkeafstemninger, som for eksempel den netop gennemførte afstemning om EU retsforbeholdet.

Der findes flere typer værgemål, og det er kun de særlige §6-værgemål, som medfører tab af stemmeretten. Lang de fleste værgemål, der etableres for udviklingshæmmede, er efter §5 i værgemålslovgivningen. Og her berøres retten til at stemme ikke.

STIGENDE ANTAL VÆRGEMÅL MED TAB AF STEMMERET

Men antallet af personer, som underlægges det indgribende værgemål efter §6, er stigende. I maj i år kunne Dagbladet Politiken således fortælle, at der i 2014 var 274 voksne, som fik et værgemål efter værgemålslovgivningens §6. Det er

en voldsom stigning siden værgemålsloven af 1995. I 1997 var der 48 personer, som fik et sådant værgemål, og i 2009 var tallet 199. Siden er det årlige antal nye §6-værgemål steget yderligere og nærmer sig altså 300 årligt.

Blandt andre LEV og Institut for Menneskerettigheder har længe kritiseret, at denne type værgemål har den indgribende effekt, at man mister sine fundamentale demokratiske rettigheder. En kritik, som FN's handicapkomite bakkede op, da Danmark blev eksamineret af komiteen i oktober 2014.

KUN DELVIS DEMOKRATISK LIGESTILLING

LEVs landsformand glæder sig over, at regeringen planlægger at sikre mennesker med et §6-værgemål delvis demokratisk ligestilling med den øvrige voksne befolkning:

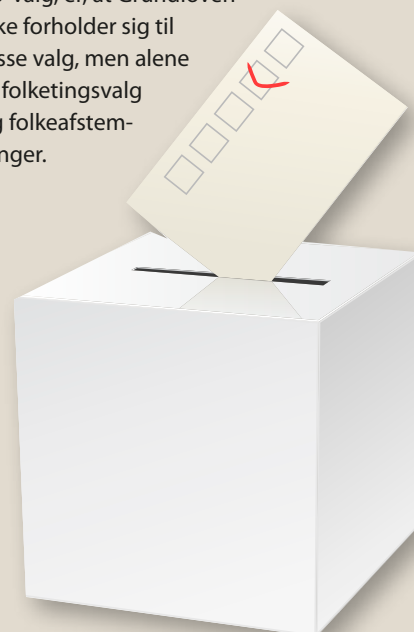
- Det er et underligt og helt utidssvarende princip, at man mister stemmeretten, fordi der er rod i pengesagerne, der jo er det, som værgemål for det meste handler om. Derfor er det helt på sin plads – og på høje tid – at regeringen gør noget ved dette grundlæggende demokratiske problem.

- Men jeg synes, det er ærgerligt, at man kun vil give valgret til regional-, kommunal- og EU-valg. Folketingsvalg og folkeafstemninger burde også være

med. Det vil vi selvfølgelig arbejde for i forbindelse med høringsprocessen, siger Sytter Kristensen.

Et §6-værgemål medfører, at man mister sin retlige handleevne, hvilket nogle gange beskrives som "umyndiggørelse", og det er netop denne betegnelse, som medfører, at personer med et sådant værgemål automatisk mister stemmeretten. Grundloven fastslår således, at man ikke har stemmeret til Folketinget, hvis man er "umyndiggjort".

Grunden til, at forslaget kun vil give stemmeret til regional-, kommunal- og EU-valg, er, at Grundloven ikke forholder sig til disse valg, men alene til folketingsvalg og folkeafstemninger.

Kulturredaktør Thomas Øm interviewer
country duoen Bibbi og Snif.

AF ARNE DITLEVSEN ■ FOTO: SMIL INTERNET AVIS

Chefredaktør Jacob
Aakjær Bang er ofte også
manden bag kameraet.

Smil

- den positive avis

En netavis for handicappede – lavet af handicappede. Det er overskriften for Smil Internet Avis. Men det er også et værkstedstilbud i Aarhus for mennesker med medieinteresse

Det hele startede i 2008 ved lidt af en tilfældighed. Socialpædagog Frank Torkos var på besøg hjemme hos Jacob Aakjær Bang. Da han så Jacobs avancerede computer og spurgte ind til, hvad Jacob gik og lavede med den, fik han at vide, at Jacob havde lavet en hjemmeside, hvor der både var billeder, videoer og meget andet.

- Jeg blev lidt paf, da jeg så det. For mig var det ret avanceret. Han introducerede mig til sin hjemmeside, og så kom vi til at tale om, at det kunne være fedt, hvis han kunne nå ud til en bredere befolkning.

Det førte til, at Jacob, hans gode ven Thomas Øm og Frank gik i gang med at lave en projektbeskrivelse af et nyheds-site, der havde som mål at nå ud til udviklingshæmmede i Aarhus Kommune.

Heri forklarede Jacob og Thomas med egne ord, hvad de ville med hjemmesiden, og hvad målgruppen kunne få ud af den.

Web og it var ifølge Frank Torkos et område, som de beskyttede værksteder dengang ikke beskæftigede sig ret meget med – det var lidt et glemt område. Men med projektbeskrivelsen lagde de tre op til, at der nu skulle laves et nyt beskæftigelsestilbud til mennesker med udviklingshæmning i Aarhus med det som omdrejningspunkt. Projektbeskrivelsen blev afleveret til Aarhus Kommune, som sagde "god ide, gå videre med det". Det var startskuddet til smilinternetavis.dk, der nu har eksisteret i otte år og i øvrigt var nomineret til handicapprisen i Aarhus Kommune i 2014.

SÅ KØRER VI

Smil Internet Avis blev officielt indviet den 1. november 2008. Til indvielsen var der blandt andet besøg af et lokalt byrådsmedlem fra Socialdemokraterne og dansktop duoen Kisser & Søren, som underholdt.

Fokus har hele tiden været og er fortsat at lave positive historier til mennesker med udviklingshæmning. Kendte i massevis er blevet interviewet, for eksempel Aarhus-borgmester Jacob Bundsgaard, Jette Torp, Infernal og Michelle Birkballe. Sport er også et vigtigt område. Og så fortæller avisen også historier fra hverdagen fra bosteder og andet.

Initiativtager og chefredaktør Jacob Aakjær Bang siger om avisen:

- Vores netavis er i den pæne ende. Vi stiller gode spørgsmål i en sober tone. Vi går meget op i kultur – skriver og fortæller om begivenheder i Aarhus. Men vi gør det på vores egen måde, så andre handicappede kan forså det på deres niveau. For eksempel har vi regler for, hvor langt man må skrive. Men et par linjer må der godt stå.

Ofte er indslag på smilinternetavis.dk dog små videofilm. Det gør det nemt for mennesker, som måske ikke er så læsesterke, at forstå dem.

- Folk er glade for avisen. De kan godt lide vores interviews, fortæller Jacob Aakjær Bang.

Indtil nu har der ifølge Smil Internet Avis' tæller været godt 34.000 klik på avisens historier, siden den blev oprettet i 2008.

DE BESKYTTEDE VÆRKSTEDER HAR STADIG EN ROLLE AT SPILLE

Frank Torkos har været med som bagstopper siden opstarten i 2008. Af uddannelse er han socialpædagog, men på Smil Internet Avis' hjemmeside står han også omtalt som koordinator og sponsorkonsulent.

- Borgerne, der arbejder her, indstilles jo som til et beskyttet værksted. Jeg støtter op om dem. Og så hjælper jeg også med at skaffe midler. I starten prøvede vi at få finansiering gennem sponsorer. Det var et stort arbejde med et lille resultat. Så det kunne ikke betale sig. Nu søger vi specifikke fonde om støtte til bestemte formål. For eksempel har vi fået støtte af Spiesfonden til køb af en computer.

Frank har også et bud på, hvad det er, der gør Smil Internet Avis til noget specielt:

- Det er et brugerprojekt, ikke et pædagogstyret. Det betyder, at ejerskabet er større. Og det gør altså noget ved ånden og glæden over at være en del af det. Men jeg er der selvfølgelig, hvis der er konflikter, eller nogen bare har brug for pædagogisk støtte.

KNOPSKYDNINGER

Smil Internet Avis har ud over de ugentlige udsendelser også sat sit præg på hele it-tilgængeligheden i Aarhus. For i 2013 stod avisen bag en spørgeundersøgelse til alle udviklingshæmmede, der bor i Aarhus Kommune. 243 borgere deltog i undersøgelsen, hvor spørgsmå-

lene blandt andet gik på, om borgeren havde en computer, om de vidste noget om nemID, hvor man kunne finde skatteoplysninger etc.

Den undersøgelse har nu ført til, at der er oprettet to it-klubber i Aarhus, hvor udviklingshæmmede og andre kan få hjælp og vejledning til it-relaterede ting som redigering af billeder, brug af facebook, mail, e-boks og meget mere. Tidligere på året hjalp man desuden et værksted i Odense med at etablere en it-cafe her.

Nye planer rumsterer allerede. Jacob Aarkjær Bang fortæller her om en af dem:

- Jeg kunne godt tænke mig, at vi fik mulighed for at vise små film, som borgeren selv lavede fra sit bosted. Hvordan er det at bo her? Ting man ikke får oplyst, når man ser på kommunens beskrivelse af stedet.

Så der er masser at se til for Jacob og de fem andre medarbejdere på landets måske eneste webavis for mennesker med udviklingshæmning.

Karin Jørgensen laver et indslag med gruppen Dúné.

Smil Internet Avis var i 2014 nomineret til årets handicap pris i Aarhus Kommune. Prisen gik dog til debattøren Jesper van der Schaft (midt i billedet med blomster). Men hele redaktionen på avisen, Jacob Aakjær Bang, Thomas ØM, Sidsel Hjorth, Kristian Due, Jess Lisbjerg og Karin Jørgensen, deltog i fejringen. Tv. ses borgmester i Aarhus Jacob Bundsgaard.

Advokatrådet stod i november for et debatarrangement om retssikkerhed i forvaltningen. Interessen for at deltage viser, at det er emne, der har stor fokus. Arrangementet havde således deltagelse af flere kommunale forvaltninger, mange interesseorganisationer, jurister m.fl. I panelet ses her fra venstre Karina Adsbøl, MF for Dansk Folkeparti, Kirsten Jacobsen, direktør i Faxe Kommune, Sysette Vindring Kruse, dr. jur. og medlem af advokatrådet, samt Marianne Jelved, MF for De Radikale.

De grænsesøgende

Der begås fejl i fire ud af 10 socialsager i kommunerne. Det fremgår af en ny undersøgelse, som Ankestyrelsen har lavet. Og der er risiko for at nogle af fejlene begås bevidst, når kommunerne laver "grænsesøgende sagsbehandling". Det er et kæmpe retssikkerhedsmæssigt problem, mener Advokatrådet. Og de har også forslag til, hvordan det kan løses

Vi skrev i det seneste nummer af LEV Bladet om en sag fra Herlev. Kommunen blev underkendt af Ankestyrelsen i 67 procent af de klagesager, som blev indbragt for styrelsen i forbindelse med et nyt serviceniveau for beskæftigelses- og dagtilbud. Men det var kun halvdelen af de borgere, som kommunen traf nye afgørelser for, der klagede – hvad med den anden halvdel? Det ville kommunen ikke gøre noget ved. Og de borgere, som havde klaget, og vundet anken, måtte bare acceptere, at de i en periode, mens anken kørte, fik mindre tid i beskæftigelses- eller dagtilbuddet.

AF ARNE DITLEVSEN OG THOMAS GRUBER ■ FOTO: MORTEN HOLTUM

Og Herlev-sagen er ikke enkeltstående. Ankestyrelsen har således dokumenteret, at der begås fejl i 40 procent af socialsagerne i kommunerne.

Det er et retssikkerhedsmæssigt skråplan, som Advokatrådet nu også har sat fornyet fokus på. I en rapport med titlen "Retssikkerhed i forvaltningen", som Advokatrådet udsendte tidligere på året, skrev de: "Advokatrådet finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at forvaltningen har mulighed for en grænsesøgende afgørelsespolitik med henblik på at reducere driftsomkostninger uden nogen konsekvenser for forvaltningen. Forvaltningen bør ikke kunne indrette sin praksis efter, at der for den ikke er nogen form for negative virkninger, når den giver afslag på, reducerer kvaliteten af eller ophæver en løbende ydelse ..."

Økonomisk kompensation til borgeren på grund af dårlig eller direkte fejlagtig forvaltningsarbejde er yderst sjældent. Det kan faktisk kun ske, hvis der er tale om kontante ydelser (fx manglende tildelelse af førtidspension), eller hvis borgeren kan dokumentere et økonomisk tab, for eksempel ved at have købt hjælp for egen regning. Dermed kan det i praksis betale sig for en forvaltning at undlade at give den rigtige ydelse til borgeren.

TRE FORSLAG FRA ADVOKATRÅDET
Advokatrådet, der blandt andet har som formål at arbejde for retssikkerheden i samfundet, har tre anbefalinger til, hvordan retssikkerheden bedre kan tilgodeses på dette område:

- Ankestyrelsen bør have både ret og pligt til at tage stilling til, om en klage kan tillægges opsættende virkning.
- Der skabes lovhjemmel for godtgørelse af ikke-økonomiske tab, således at den borger, der får medhold i ankesagen, skal stilles på samme måde, som hvis borgeren var blevet frataget den sociale ydelse, som borgeren oppebar ved sagens begyndelse.
- Kommunen skal som udgangspunkt lægge den fulde berigelse/besparelse fra sig og overføre denne til borgeren. Dermed fjernes forvaltningens besparelsesincitament og i stedet bliver fokus på at træffe korrekte afgørelser.

Ikke mindst punktet om opsættende virkning vil ifølge Advokatrådet kunne få helt afgørende betydning for retssikkerheden på dette område. For hvis en afgørelse først får virkning, når den er endeligt stadfæstet, "vil det i vidt omfang forebygge de negative resultater af en grænsesøgende kommunal afgørelsespolitik", som Advokatrådet skriver.

SOCIALMINISTEREN SER KOMMUNENS VEJ

Socialminister Karen Ellemann har i et skriftligt svar på et spørgsmål i Folketingets socialudvalg afvist Advokatrådets forslag. Hun skriver blandt andet: "Opsættende virkning ville (...) betyde, at der ville blive ydet hjælp i klageperioden også i de klagesager, hvor Ankestyrelsen når frem til, at kommunens afgørelse er korrekt. Dermed ville en række borgere få adgang til ydelser, de viser sig ikke at være berettigede til. Det kan forekomme mindre rimeligt. Det kan endvidere medføre betydelige offentlige merudgifter og kan samtidig få antallet af klager til at vokse." Socialministeren mener desuden, at en godtgørelsesordning vil "være både tung og dyr".

DF OG DE RADIKALE: UACCEPTABELT

I november måned afholdt Advokatrådet en konference om retssikkerheden på det sociale område. Med udgangspunkt i rådets rapport var der debat med et panel med både advokater og politikere. Socialchefernes landsformand og DH's formand deltog også i panelet.

I den debat var de to politiske repræsentanter ikke nær så afvisende som socialministeren. I løbet af debatarrangementet blev de præsenteret for det ene eksempel efter det andet, hvor skrøbelige borgere blev klemt af kommunen. Mange fortalte om langstrakte sager om førtidspension, mens LEV blandt andet fortalte om situationen for de mange udviklingshæmmede, som aldrig klager over en kommunal afgørelse.

Beretningerne gjorde tydeligvis indtryk og både De Radikales Marianne Jøved, og Dansk Folkepartis Karina Adsbøl gav udtryk for, at de synes retssikkerhedssituationen på socialområdet var helt uacceptabel. De var begge indstillede på at se seriøst på, hvordan der kan sættes en effektiv stopper for den

grænsesøgende afgørelsespolitik, som Advokatrådet og mange af deltagerne i konferencen beskrev.

Den vilje bliver der snart mulighed for sat få testet. Dansk Folkeparti har fremsat to beslutningsforslag i Folketinget, der følger op på et par af Advokatrådets anbefalinger. Det ene forslag handler om økonomisk kompensation i forbindelse med klagesager. Det andet forslag handler om at "give opsættende virkning i klagesager for borgere med handicap, der har fået frataget eller nedsat hjælp, selv om den pågældende ikke har forbedret sin funktionsevne".

LEVs landsformand, Sytter Kristensen, er spændt på, hvordan debatten om disse forslag vil udspille sig:

- Vores erfaring på social- og handicapområdet er desværre, at når der kommer kroner med i spillet, så lukker Folketingets flertal af for alt, hvad der hedder ret og rimelighed, og borgeren bliver en lille ubetydelig brik, nærmest et irritationsmoment.

- Desuden skal vi jo være klar over, at forslag om omsættende virkning eller kompensation ikke vil hjælpe den gruppe udviklingshæmmede, som aldrig klager. Man får jo først opsættende virkning, når der er klaget.

Læs mere på side 12 om den retssikkerhedsdebat, der har kørt mellem blandt andre KL, socialministeren og LEV i den seneste måneds tid på Altinget.dk

HULLET RETSSIKKERHED

Intens debat om retssikkerhed afslører hul i retssikkerheden for udviklingshæmmede. Social- og indenrigsminister Karen Ellemann mener, at værgemål nok skal sørge for at beskytte de mest sårbare med udviklingshæmning, når kommunen skærer ned. I mange tilfælde passer det ikke! Desværre

AF THOMAS GRUBER, POLITISK KONSULENT I LEV ■

Ifølge Ankestyrelsens statistik omgør eller hjemviser styrelsen cirka hver tredje af de kommunale afgørelser på det sociale og beskæftigelsesmæssige område – og det er et tal, som er steget over de seneste år. Den udvikling var i løbet af oktober måned udgangspunktet for en heftig debat om retssikkerhed på handicapområdet.

Debatten fandt sted på netmediet Altinget.dk, hvor blandt andre Scleroseforeningen, Danske Handicaporganisationer, Dansk Fibromyalgi Forening og LEV leverede en bred og omfattende kritik af kommunernes forvaltning af lovgivningen – mens KL forsvarede kommunerne. Socialministeren deltog ikke direkte i

debatten på Altinget.dk, men afgav svar til Folketingets socialudvalg, hvori hun kommenterede på indlægget fra LEV.

Hovedlinjerne i debatten var, at der ifølge handicaporganisationerne er behov for at sikre borgerne bedre mod såkaldt 'grænsesøgende afgørelsespraksis' i kommunerne. Grænsesøgende afgørelsespraksis betyder kort fortalt, at nogle kommuner ser ud til at træffe afgørelser, som de godt selv er klar over ligger på – eller udover – kanten af lovgivningen. Det kan for eksempel handle om at fratage en borger ledsageordningen efter §97 eller indskrænke antallet af ugentlige dage med beskyttet beskæftigelse, selvom kommunen godt

er klar over, at den næppe holder for en prøvelse i Ankestyrelsen.

OPSÆTTENDE VIRKNING

Flere af organisationerne i debatten anbefalede, at man får indført opsættende virkning på kommunale afgørelser, som ankes. Opsættende virkning vil betyde, at den kommunale ændring af en afgørelse ikke træder i kraft, før Ankestyrelsen har færdigbehandlet sagen. Andre slog desuden til lyd for, at kommunerne fik frataget den økonomiske gevinst, som de opnår i ankeperioden. En kommune sparer jo ofte store beløb i den periode, hvor en ankesag kører – og den besparelse beholder kommunen, uanset om den får medhold i Ankestyrelsen

eller ej, hvis der er tale om en naturalieydelse (det vil sige en serviceydelse, ikke en økonomisk ydelse).

Formanden for KL's social- og sundhedsudvalg, Thomas Adelskov, svarede på kritikken i to omgange. I det første indlæg, som var svar på kritik fra Scleroseforeningen, afviste han, at det står så slemt til med kvaliteten af kommunernes afgørelser – og dermed med borgernes retssikkerhed. Han syntes ligefrem, at Scleroseforeningens kritik var beskæmmende og forklarede, at kommunerne gør, hvad de kan for at styrke kvaliteten af sagsbehandlingen.

LEV: MANGE UDVIKLINGSHÆMMEDE KLAGER ALDRIG

Debatten manglede imidlertid et blik for den særligt sårbare retssikkerhedssituation, som mange udviklingshæmmede befinder sig i. I slutningen af oktober valgte LEV landsformand, Sytter Kristensen, derfor at indsende et indlæg, som også blev bragt i Altinget.dk.

Heri forklarede hun, hvordan nogle udviklingshæmmede kommer ekstra meget i klemme, når kommunen sparer. De har ikke nogen til at hjælpe sig med at søge kommunen om den nødvendige hjælp – eller til at formulere en klage over en kommunal afgørelse.

Sytter Kristensen

Sytter Kristensen skrev blandt andet: *"Mange voksne med udviklingshæmning, multihandicap og andre meget indgribende funktionsnedsættelser har ikke skyggen af chance for at få prøvet kommunens afgørelse i Ankestyrelsen, med mindre de får hjælp fra pårørende eller personalet i*

deres bosted. (...) Denne gruppe borgeres handicap gør dem typisk ude af stand til forstå, hvad en afgørelse er for noget. De har aldrig hørt om en klagevejledning eller en Ankestyrelse. Og de har ofte haft en hel voksentilværelse i en institutionsverden, hvor de ikke har erfaring for, at man kan stille spørgsmålstejn ved, hvad kommunen siger."

Landsformanden forklarede desuden, at indførelsen af opsættende virkning på de kommunale afgørelser jo ikke vil være løsningen for denne gruppe borgere – netop fordi de aldrig klager. Hun understregede, at hun er enig i, at der bør indføres opsættende virkning, da det vil reducere de økonomiske incitamenter, som kommunerne i dag har til at træffe 'grænsesøgende' afgørelser.

"Men det vil ikke fjerne disse incitamenter," skriver Sytter Kristensen. "Både med og uden opsættende virkning er en kommune nemlig garanteret en risikofri økonomisk gevinst, uanset hvor håbløse afgørelser man træffer. En gevinst, som opstår, fordi en stor del af borgerne aldrig klager."

KAN KL OG SOCIALMINISTEREN LEVE MED ULIGHED I RETSSIKKERHED?

Afslutningsvis opfordrer Sytter Kristensen til, at både KL og Socialministeren tager udfordringen op og svarer på, hvordan vi undgår, at de mest sårbare bliver ekstra klemte, når kommunen sparer. Hun konstaterer med beklagelse, at regeringen og KL åbenbart synes, der skal spares endnu mere på handicapområdet:

"Men helt ærligt, kan vi leve med så grundlæggende ulighed i retssikkerhed, som den jeg her har beskrevet? Kan vi blive enige om, at hvis der skal spares, så skal det ske på en måde, der beskytter sårbare mennesker, som mangler forudsætninger for at varetage deres egen retssikkerhed i det sociale system?"

UDVALGSFORMAND FRA KL BEKYMRET OVER NYE BESPARELSER I KOMMUNERNE

Nogle dage senere har KL's formand for Social- og sundhedsudvalget et indlæg i Altinget.dk, der henviser direkte til Sytter

Kristensen spørgsmål. Her er tonen anerkendende i forhold til de retssikkerhedsproblemer, som opstår for blandt andre udviklingshæmmede, når kommunerne skal spare. Og selvom Thomas Adelskov ikke er glad for det, så er det flere besparelser, som er i udsigt, skriver han: *"... jeg forstår godt Sytter Kristensens – og for den sags skyld mange andres – bekymring for yderligere besparelser i kommunerne, såfremt regeringens såkaldte omprioriteringsbidrag, der lægger op til en årlig besparelse på 2,4 milliarder kroner på de kommunale budgetter, bliver vedtaget i Folketinget."*

Thomas Adelskov

Noget egentligt svar på Sytter Kristensens grundlæggende spørgsmål om, hvordan vi imødegår uligheden i retssikkerhed, når kommunen sparer, kommer der imidlertid ikke noget af i indlægget. Thomas Adelskov fortæller om et KL-ledernetværk på voksenområdet og forsikrer så, at han ser frem til det aftalte møde mellem ham og Sytter Kristensen (primo december 2015). Det møde er afholdt efter bladets deadline.

ELLEMANN: DET GØR STORT INDTRYK PÅ MIG

Der kom ikke noget debatindlæg fra Social- og indenrigsminister Karen Ellemann i Altinget.dk. Men ministeren blev via Folketingets Socialudvalg bedt om at kommentere på Sytter Kristensens debatindlæg.

Ministeren indledte sit svar på denne måde: *"Artiklen om retssikkerhedsproblematikker på socialområdet for mennesker med udviklingshæmning gør et stort indtryk på mig. Naturligvis skal personer*

med udviklingshæmning have muligheder for kunne bruge de rettigheder, som de har efter lovgivningen. Det gælder blandt andet i forhold til at kunne søge kommunen om hjælp og støtte efter serviceloven og kunne klage over kommunens afgørelser. Og naturligvis skal de have hjælp til det, hvis de har behov for det.”

Karen Ellemann

Herefter forklarer ministeren, at lovgivningen indeholder flere bestemmelser, som skal sikre blandt andre udviklingshæmmede den nødvendige bistand i forbindelse med eksempelvis kontakten til kommunen. Kommunen skal påse, om der er pårørende, som kan inddrages i forbindelse med behandlingen af en sag – og hvis der er tale om en *“... borger, som kan udtrykke sine behov, men eventuelt skal have hjælp til at skrive og sende en ansøgning eller klage til kommunen, kan det falde inden for den socialpædagogiske støtte, som borgeren er visiteret til.”*

PÆDAGOGISK PERSONALE KAN HJÆLPE MED AT KLAGE

Det pædagogiske personale i et bosted kan altså godt bistå en borger med at

ansøge om yderligere hjælp eller med at klage over en afgørelse fra kommunen. Men kun hvis beboeren er i stand til at udtrykke et ønske om at få denne bistand – og det er det desværre langt fra alle, som er. Og i forhold til denne ekstra sårbare gruppe borgere skriver ministeren blandt andet:

“Hvis der er tale om en borger, som ikke kan give en fuldmagt, fordi borgeren ikke er i stand til at forstå indholdet i og rækkevidden af en fuldmagt, er det jo ikke juridisk holdbart, at personalet klager over en afgørelse, som kommunen har truffet. I den forbindelse kan jeg pege på mulighederne for at få udpeget en uafhængig værger.”

VÆRGER HAR INGEN PLIGT TIL AT KLAGE

En værger udpeget af Statsforvaltningen har kompetence til for eksempel at klage over en kommunal afgørelse på borgerens vegne. Men læser man værgemålslovgivningen igennem, vil man opdage, at værgeren ikke er forpligtet til at vurdere, om der skal klages over en kommunal afgørelse. Muligheden for at værgeren – for eksempel en professionel værger – klager på vegne af borgeren er altså til stede. Men ifølge LEVs landsformand, Sytter Kristensen, er det langt fra altid sandsynligt, at det vil ske:

- Mange pårørende-værger kæmper en brav kamp på vegne af udviklingshæmmede, som de er udpeget som værger for. Det er vigtigt, og der er også mange, som ender med at få medhold i Ankestyrelsen. Det er tydeligt i vores rådgivning.

- Men min erfaring er, at det er de færreste professionelle værger, der ser det som deres opgave at holde øje med kommunens sociale afgørelser i forhold til borgere, som de er værger for. Og ser man på lovgivningen, er de heller ikke forpligtet til det.

LEVs landsformand mener derfor, at ministeren efterlader det helt centrale spørgsmål i hendes debatindlæg i *Altinget.dk* ubesvaret.

- Det er fint nok, at denne problematik gør et stort indtryk på vores socialminister. Men hun må erkende, at værger langt fra er løsningen i alle tilfælde.

- Derfor er det stadig relevant, at ministeren svarer på, hvordan vi reelt undgår, at mange voksne med udviklingshæmning kommer ekstra meget i klemme, når kommunen sparer. Hvordan sikrer vi os mod, at karakteren af ens handicap reelt bliver det afgørende for, om man har retssikkerhed på det sociale område eller ej, udtaler Sytter Kristensen.

LÆS MERE

På Altinget.dk kan du læse debatten mellem handicaporganisationerne og KL. Sytter Kristensens debatindlæg findes uden på lev.dk under overskriften “Handicappediskussionen mangler en dimension”. Socialministerens kommentarer til Sytter Kristensens debatindlæg findes på Folketingets hjemmeside (Spørgsmål S 137, af Jakob Sølvhøj).

Vi er et bofællesskab med plads til 16 beboere, som p.t. er i alderen 19 – 41 år. De bor i 3 forskellige boenheder, som hver især rummer fra megen hjælp til næsten selvhjulpen. Vi er en Almennyttig fond under tilsyn af Odder Kommune. Vore beboere arbejder på gårdens værksteder og har et aktivt fritids- og kulturliv. Livet på gården tager udgangspunkt i Rudolf Steiners menneskesyn.

Vore værksteder er: keramik, køkken og udehold. Udehold, der rummer træværksted, gartneri og æbleplantagen. Fritiden kan indeholde besøg i fitnesscenter, ridefysioterapi, svømning og bowlinghallen, samt ikke mindst musik-oplevelser i og udenfor Tornsbjerggård.

Vore værksteder har også plads til brugere, som ikke bor på Tornsbjerggård. Tornsbjerggård i et naturskønt område, grænsende op til Tornsbjergskov i Østjylland mellem Odder, Hundslund og Hovedgård. Vi har 19 km til Horsens og 28 km til Århus. Ønsker du at vide mere om Tornsbjerggård, kan du besøge vor hjemmeside:

www.tornsbjerggaard.dk

Mail: mail@tornsbjerggaard.dk

Tornsbjerggård...

Et bo- og arbejdstilbud for udviklingshæmmede

Idræt for udviklingshæmmede !

Nye brochurer og åbent hus på Idrætsskolen !

Idrætsskolen er et undervisningstilbud til voksne udviklingshæmmede elever, der går på skolen i et skoleår, i dagtimerne fra 9.00 til 14.00 hver dag. Vi har informationsaften **onsdag d. 27. januar 2016 kl. 19.00-20.00**, og vi afholder idrætsdag/åbent hus for alle interesserede ansøgere **torsdag d. 28. januar 2016 kl. 09.00-15.00**

Hvis du har lyst til at søge ind, skal du ringe efter en brochure, og sende en ansøgning ind til os senest **fredag d. 26. februar 2016**. Du kan også ansøge online på vores hjemmeside

www.idraetsskolen.net

IDRÆTSSKOLEN
FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE
Hvidkildøvej 64 · 2400 København NV · Tlf 33 88 28 46

GLÆDEDELIG JUL FRA LEV

ILLUSTRATION: HANS JUHL ■

Årets julekort fra LEV har igen fået et lille politisk twist: Fokus er, ud over en julehilsen, at gøre opmærksom på, at LEV ikke er ene om at kritisere det institutionsagtige boligbyggeri til mennesker med udviklingshæmning, der skyder op rundt om i landet i disse år. Både FN's handicapkomite og Europarådet har således kraftigt kritiseret den udvikling.

LÆS MERE PÅ LEV.DK

Her kan du også selv sende kortet elektronisk til en, du synes har fortjent en lille julehilsen.

HISTORISK BOG BURDE VÆRE PLIGTLÆSNING FOR DJØF'ERNE

Formand for Socialdemokraterne ønsker en officiel undskyldning til alle dem, der blev svigtet i de gamle statslige institutioner og børnehjem, som den netop udgivne bog "På kanten af velfærdsstaten" har givet en stemme. LEVs landsformand ser gerne, at nutidens beslutningstagere læser bogen og får bare lidt historisk indsigt

AF ARNE DITLEVSEN ■ FOTO: FORSORGSMUSEET/JON BJARNI HJARTANSON

Det er en historie, som vi ikke kan være stolte af, og som kun få kender. Alt for mange mennesker, der har boet på børnehjem og statens andre institutioner, har igennem tiden været udsat for massive svigt af Danmark. Det er et sort kapitel, som kræver en undskyldning og ikke bare en beklagelse til alle dem, det gik ud over.

Således udtalte formand for Socialdemokraterne, Mette Frederiksen, da hun den 12. november holdt tale i forbin-

delse med præsentationen af bogen "På kanten af velfærdsstaten".

"På kanten af velfærdsstaten" fortæller historien om alle dem, der i årene fra 1945 til 1980 var anbragt uden for hjemmet – og som har været glemt i mainstream historieskrivningen.

Bogen er en udvidet og redigeret udgave af rapporten "Anbragt i historien", som udkom først på året. Den er baseret på en meget bred vifte af kilder, men

frem for alt viderebringer den en række personlige øjenvidneskildringer fra dengang, som forfatterne Jesper Vaczy Kragh, Stine Grønbæk Jensen og Jacob Knage Rasmussen har indsamlet.

Bogen giver os dermed indsigt i en verden, som ellers har været lukket for de fleste: Psykiatriske institutioner, åndssvageforsorgens anstalter og børnehjem. En verden af vanrøgt, mishandling og omsorgssvigt.

"Bogen fortæller om en systematik i omsorgssvigt, vold og overgreb. Misbrug af magt og afmagt." sagde Mette Frederiksen blandt andet i sin tale. Hun finder det nu afgørende, at vi som samfund siger til de, der blev udsat for den behandling: Det var ikke jeres skyld. Og derfor mener hun, at en undskyldning er på sin plads.

Mette Frederiksen lovede forsamlingen, at Socialdemokraterne vil fremsætte forslag i Folketinget om at få en faglig udredning af de grupper, der har været udsat for overgreb på institutionerne, med det sigte at give dem en officiel undskyldning.

GODNATLÆSNING TIL DJØF'ERNE

LEVs landsformand, Sytter Kristensen, holdt også en tale i forbindelse med præsentationen af bogen. "Det er en virkelig vigtig bog, vi i dag står med i hånden i en rigtig flot udgave. En bog, som jeg synes burde være pligtlæsning for enhver politiker og embedsmand med indflydelse på tilværelsen for mennesker med handicap – ikke mindst LEVs målgruppe, mennesker med udviklingshæmning", sagde hun blandt andet. "Måske kunne man ligefrem forestille sig, at DJØF'erne inde i Finansministeriet alle sammen fik et eksemplar?"

Det sidste blev der grinnet en del af hos de godt 200 mennesker, der deltog i boglanceringen. Men det var egentlig ikke ment i sjov. Sytter Kristensen henviste således også til den "alvorlige historieløshed blandt dem, som træffer beslutningerne i nutidens Danmark" med tanke på den udvikling, vi nu igen ser "med mere institution og isolation fra det omgivende samfund. Der bygges igen store omsorgsfabrikker med 60 eller 80 beboere. Udviklingshæmmede skal kæmpe hårdt for at beholde deres aktivitets- og samværstilbud eller beskyttede beskæftigelse. Og de svageste får det bare frataget. Børn med handicap beskrives igen som "uden væsentligt udviklingspotentiale"."

Om behovet for at give forsorgens mange ofre en undskyldning siger Sytter Kristensen:

- Jeg synes, at det er på sin plads med en officiel undskyldning. Bogen "På kanten

af velfærdsstaten" viser jo i den grad, at der er noget at undskylde i forhold til de mange sårbare borgere. Den pine, det har været for mange af de borgere, der levede på institutionerne, kom tydeligt til udtryk i alle de taler, som nogle af de tidligere anbragte kom med i forbindelse med bogens lancering.

- Første skridt i en undskyldning kunne passende være ikke at gentage fortidens fejltagelser. Det er jo ret absurd, hvis den ene del af 'det offentlige Danmark' siger undskyldt, mens den anden fortsætter med at forringe vilkårene for den samme gruppe mennesker. Ude i kommunerne ser vi tilbageskridt til mere institution og mindre værdighed og frihed. Det håber jeg, at bogen kan være med til at sætte fokus på.

LEV Bladet omtalte udførligt indholdet i forbindelse med udgivelsen af "På kanten af velfærdsstaten" i forløberen, rapporten "Anbragt i historien", der udkom tidligere i år. Læs hele den artikel i LEV Bladet nr. 2, 2015, på lev.dk. Hele projektet har været forankret på Svenborg Museum og blev finansieret af en satspuljebestilling efter aftale i Folketingets Socialudvalg. Læs mere på anbragtihistorien.dk.

"På kanten af velfærdsstaten" er på 512 sider, koster 325 kroner og kan købes på svendborgmuseum.dk/shop.

Socialdemokraternes formand, Mette Frederiksen, sagde i sin tale, at hun vil stille forslag om, at der gives en officiel undskyldning til alle dem, der blev svigtet på de gamle institutioner.

Mange af de tidligere anbragte deltog i præsentationen af "På kanten af velfærdsstaten" (billedet ovenfor og på side 36). Og mange af dem benyttede sig af muligheden for at sige tak til bogens tre forfattere for det store arbejde, de har lavet. Anbringelsens betydning for den enkelte, på godt og ondt, lyste ud af beretningerne, på trods af de mange år, der er gået.

LIVET I FORSORGEN

Hele projektet "Anbragt i historien" blev startet, efter at Kristeligt Dagblad for nogle år siden kørte en stor temaserie om livet i den gamle forsorg – og hvad det havde af konsekvenser for de mennesker, der boede der. Det medførte fornyet opmærksomhed om sagen – også politisk. Folketinget besluttede efterfølgende, blandt andet efter pres fra LEV, at give midler til forskning i denne glemte del af historien, og det har altså nu resulteret i bogen "På kanten af velfærdsstaten".

Men det blev også besluttet at denne historie skulle formidles endnu længere ud, nemlig til de børn, der nu vokser op uden noget kendskab til denne del af vores nyere socialhistorie. Og det har resulteret i noget helt nyt undervisningsmateriale målrettet henholdsvis skolernes 4.-5. klasse, 8.-9. klasse og professionsbachelorere.

På forsorgsliv.dk kan du se hele undervisningsmaterialet – og læse mere om baggrunden for materialet.

»Alle har ret til et fedt højskoleophold«

Her bliver
ALLE
set og hørt

Venskaber, oplevelser og udfordringer

Slanke- linjen

Livsglæde
Spis sundt
Dyrk sjov motion

Den praktiske linje

er bl.a.
Have og Natur
Cykelværksted
IT- og
medieværksted

STU

Klar til at flytte
hjemmefra
Leve sundt og
selvstændigt

Højskole er også

Friluftsliv
Musik · Drama
Billedkunst

Djurslands Folkehøjskole

En højskole for alle - også for udviklingshæmmede

www.djfh.dk

Drammelstrupvej 15 · Tirstrup · 8400 Ebeltoft · Telefon: 87 52 91 20 · post@djfh.dk

Birkegården 2015

- Det varer ikke længe før 2015 rinder ud. På Birkegården ser vi tilbage på et aktivt og inspirerende år, som har været præget af rigtig mange aktiviteter for brugerne. Når vi går en tur rundt på Birkegården, møder vi aktive og glade - glade brugere, der gerne vil fortælle, om det de nu brænder for. Derudover får man helt klart en fornemmelse af et højt aktivitetsniveau, med stolte og glade medarbejdere og brugere.
- Birkegården er desuden kendetegnet ved stabilitet, ansvarlighed og ro. Personale- og brugergennemstrømningen er lav, og den gennemsnitlige sygefraværsprocent hos personalet er netop gjort op til 1,16% på et år. Brugere er også trofaste i deres fremmøde.
- I skrivende stund har næsten alle brugere enten lånt en iPad af Birkegården, eller købt deres egen, mange af dem er simpelt hen blevet inspireret af Birkegårdens projekt. Næste år køber vi de sidste iPad, så har alle på Birkegården en iPad.
- Den fælles pædagogiske referenceramme er SIVUS (Social Individ Via Udvikling i Samarbejde) metoden. Det er en pædagogisk referenceramme, vi tager udgangspunkt i, når vi skal skabe samarbejde og relationer brugerne imellem.
- For forståelsen for den enkelte bruger udfordringer anvender vi den neuropædagogiske referenceramme. Vi har anvendt årets pædagogiske dage på kurser i metoden, og det er planen, at vi også næste år fortsætter med dette.
- Planen for 2016 er ikke endelig og vedtaget på nuværende tidspunkt; men næste år byder vi på meget nyt bl.a. et nyt ugeskema & en "Facebook gruppe side" for Birkegården, hvor vores fotograf (en bruger) vil lægge billeder ind på siden.
- Yderligere oplysninger kan fås på www.aktivitetscentretbirkegaarden.dk Hvis nogen har lyst til et at være en del af tilbuddet på Birkegården, så er man meget velkommen til at kontakte forstander Lise Jørgensen på 3962 4117

HELE LIVET INKLUSION

Every moment has it's potential!

Julie Beadle-Brown er lektor på University of Kent, og har i en årrække forsket i, hvad der fremmer og hæmmer mulighederne for inklusion for mennesker med udviklingshæmning. For Julie handler inklusion om, at den rette støtte er til stede for at kunne deltage i samfundet, i meningsfulde aktiviteter og i relationerne til andre mennesker: "So that people gain more control over their lives, gain more independence and become more included as a valued member of society."

Julie understregede dog, at inklusionsmulighederne først og fremmest afhænger af, om man bor i inkluderende boliger, og at pædagoger og andre vigtige fagpersoner aktivt støtter op om inklusionsmulighederne. Derfor gælder det om at se muligheder frem for begrænsninger for den enkelte og finde de åbninger, hvor man kan arbejde med at styrke inklusionen. Med Julie Beadle-Browns egne ord: "Every moment has it's potential."

Inklusion er mulig

Martin Sandø har beskæftiget sig med handicap og foreningsliv og har tidligere gennemført en undersøgelse for Socialstyrelsen blandt et bredt udsnit af foreninger i Danmark om inklusion af mennesker med handicap. At deltage i foreningslivet er en af de måder, hvor vi som danskere tilegner os nye færdigheder og viden og møder andre medborgere, og det er derudover en vigtig platform i civilsamfundet for at diskutere, hvordan samfundet skal indrettes.

Men muligheden for at blive inkluderet i foreningslivet er ikke altid let for udviklingshæmmede. Hvorfor? Foreningernes kendskab til handicappet gør en forskel, og foreninger, som allerede har medlemmer med handicap, er langt mindre forbeholdne overfor at få nye medlemmer med handicap. Desuden viser Socialstyrelsens undersøgelser faktisk, at foreningerne er blevet langt mere åbne over for mennesker med udviklingshæmning siden midten af 00'erne, hvor den første undersøgelse blev gennemført. I forbindelse med projektet blev der etableret en ordning af fritidsguider, som skulle hjælpe mennesker med udviklingshæmning ind i foreningslivet. Fritidsguiderne viste sig at være en god idé. Ud af 75 borgere, der havde kontakt med guiderne, er 24 blevet inkluderet i en forening, 39 har forladt projektet inden inklusion (ikke større frafald end når alle andre prøver foreninger af), og 12 borgere er stadig i gang med forløb uden at være inkluderede endnu.

Over 100 deltagere havde fundet vej til Nyborg den 11. november for at høre udvalgte forskeres og eksperters syn på, hvordan vi fremmer inklusionen for mennesker med udviklingshæmning. Her får du highlights fra dagen

Det er et problem, ikke en udfordring

Dorthe Birkmose er psykolog og har som konsulent i mange år blandt andet rådgivet ledere og pædagoger på bosteder. Hun er optaget af, hvordan vi taler om andre mennesker og har bekympet fulgt udviklingen i den negative sprogbrug, som de seneste år er taget til i forhold til handicapområdet, eksempelvis at handicappede borgere koster samfundet mange penge, og at folk skal blive mere selvhjulpne, så de ikke bliver en byrde for samfundet.

Dorthe mener, at det er ikke ligegyldigt, hvordan vi taler om andre mennesker, for sproget er med til at forme vores virkelighedsopfattelse og den måde, vi i sidste ende også behandler andre på. "Når mistroen trænger ind i ens tænkning, så vil man få lyst til at afvise og ekskludere folk." Og så er der ikke langt til uværdige handlinger overfor folk, som er afhængige af hjælp for at klare dagligdagen. Samtidig er positiv sprogbrug ikke vejen frem. Vi lever i et positivitetstyranni, hvor vi ikke længere må sige problem, men kun må bruge udfordring: "Når jeg siger, at jeg har et problem, så siger jeg samtidig, at jeg er afhængig af andres hjælp. En udfordring kan lige så vel lægge op til, at jeg selv skal løse det og måske også udvikler mig af det."

Men mennesker med handicap er ofte afhængige af andres hjælp for at kunne klare sig og løse dagligdagens problemer. Og problemerne bliver ikke mindre eller forsvinder, blot fordi vi kalder dem udfordringer.

Det fælles værdigrundlag skal være på plads

Camilla Brørup Dyssegaard er forsker ved Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning ved Aarhus Universitet og har fulgt udviklingen i skolernes arbejde med at blive mere inkluderende. Når man skal arbejde med inklusion, handler det om at se på, hvordan inklusion kan udvikles, frem for hvordan inklusion bør se ud. Det perspektiv er vigtigt at fastholde, når man arbejder med inklusion i folkeskolen. Det fælles værdigrundlag skal derfor være på plads. Det vil sige, at der skal være forståelse for målsætningen med inklusion, og alle parter skal bakke op om arbejdet. Og der skal åbnes op for en kultur, hvor elevernes ikke føler sig anderledes eller uden for fællesskabet, når de skal lave andre opgaver eller aktiviteter end de øvrige elever. Alle skal lave noget forskelligt.

Holdningerne hos forældre, lærere og pædagoger har også meget stor betydning for elevernes opfattelse af inklusion. Men når inklusionen så lykkes, giver det helt konkrete resultater på den faglige bundlinje, viser international forskning: Elever, som inkluderes i den almene skole, opnår nemlig bedre faglige resultater.

Økonomi er blevet målet og ikke midlet

Forfatter Knud Romer rundede dagen af med at give økonomien og normaliteten en med krabasken. For Knud Romer er der ingen tvivl om, at vores forestilling om 'det normale' og ideen om det gode liv er blevet idealiseret i en grad, så ingen længere kan leve op til den. Og det rammer ikke mindst udviklingshæmmede, som "i stigende grad bliver parkeret i de store containere, som vi kalder institutioner".

Ifølge Romer gælder eksklusionen ikke kun udviklingshæmmede, men alle som ikke kan forsørge sig på arbejdsmarkedet. Økonomien er blevet det, som kan afgøre alle diskussioner, og der er ingen mulighed for at argumentere imod det.

Men Knud Romer mener netop, at økonomi er et middel og ikke et mål i sig selv, og derfor "skal midlerne hen, hvor de hører hjemme, så menneskelige og moralske hensyn kan komme først." Også i forhold til udviklingshæmmede.

Nu bliver førtidspensionen mindre værd

Tilbage i september 2012 vedtog Folketinget en skattereform, som fra og med 2016 betyder mindre i førtidspension til blandt andet udviklingshæmmede. Over de kommende år vil den negative udvikling fortsætte. Reformen får dermed på sigt stor betydning for levestandarden blandt mennesker på førtidspension og andre overførselsindkomster

Den 1. januar 2016 vil udviklingshæmmede og andre på førtidspension mærke den første lille forringelse. Aftalen om skattereformen fra 2012 betyder nemlig, at den regulering, der skal sikre, at mennesker på overførselsindkomster får samme løft, rent økonomisk, som resten af samfundet – kaldet satsreguleringen – bliver 0,3 procent mindre i 2016.

Det lyder ikke af meget, men den manglende regulering stopper ikke der. For aftalen løber helt frem til 2023 – og det endda med stigende nedreguleringer - 0,4 procent mindre for 2017 og 0,75 procent mindre for hvert af årene 2018-2023. Samlet set betyder den 'afdæmpede' regulering af indkomsterne, at førtidspensionister vil være stillet 5,1 procentpoint dårligere i forhold til andre indkomster, når indfasningen af reformen er færdig. Dette skal lægges oveni den manglende regulering, der allerede går til SATS-puljen, som udgør 0,3 procentpoint om året. For en person med udviklingshæmning, som for langt de fleste vedkommende ikke har mulighed for anden indtægt, betyder det i 2023 op mod 10.000 kroner mindre om året.

LEVs landsformand, Sytter Kristensen, kaldte det i forbindelse med vedtagelsen af reformen tilbage i 2012 for "et bedrøveligt signal, som samfundet sender tusindvis af mennesker med udviklingshæmning og andre på førtidspension: "Du formår ikke at arbejde, så derfor skal du være relativt fattigere de næste ti år"

STADIG SAMME KØBEKRAFT, MEN...

Den daværende regering forsvarede sin reform med, at den reducerede satsregulering ikke ville gå ud over købe-

kraften. Pristalsreguleringen af overførselsindkomsterne rørte de nemlig ikke ved. Pristalsreguleringen betyder, at hvis et rugbrød koster fem kroner i dag og seks kroner til næste år på grund af inflationen, ja, så stiger førtidspensionen også tilsvarende. Det lyder jo meget rimeligt, men den forringende regulering i forhold til lønudviklingen gør, at mennesker på overførselsindkomster ikke får del i den samme velstandsudvikling som resten af befolkningen. Det vil på sigt gøre disse mennesker relativt fattigere.

Udover denne forringelse i indtægten kæmper nogle borgere også med endog meget høje huslejer for nye – men dog relativt beskedne – lejligheder. Disse borgere kommer til at få et meget beskedent rådighedsbeløb, hvis noget overhovedet.

OMVENDT ROBIN HOOD

LEVs landformand er ked af, at mennesker med udviklingshæmning endnu engang skal være med til at finansiere skattelettelser til dem, der i forvejen har mest.

- Mennesker med udviklingshæmning har i forvejen holdt hårdt for de seneste år, hvor der har skullet ryddes op efter finanskrisen. De har mærket markante nedskæringer i den hjælp og støtte, som er helt afgørende for, at de kan få en værdig tilværelse. Der er skåret på den personlige støtte i hverdagen, der er skåret på ledsagelse, når de skal til fritidsaktiviteter, på ferie osv., og nu blive de altså også beskåret i deres økonomiske råderum.

- Det er ren omvendt Robin Hood – man tager fra de fattige og giver til de rige.

TILSKYNDELSE TIL ARBEJDE

En stor del af argumentationen bag skattereformen i 2012 gik på, at den manglende regulering skulle være med til at tilskynde folk til at tage et arbejde frem for at være på overførselsindkomst. Men mennesker med udviklingshæmning, og mange andre på førtidspension, er jo ikke på førtidspension, fordi de ikke gider arbejde. De er på denne pension, fordi de ikke har andre muligheder. En sådan forringelse får dem ikke i arbejde – den forringer bare deres livskvalitet.

LEV KÆMPEDE IMOD – OG KÆMPEDE STADIG

LEV og andre handicaporganisationer kæmpede stærkt imod forringelsen af førtidspensionen op til vedtagelsen af reformen, men lige lidt hjalp det. Selvom reformen altså nu træder i kraft, så vil LEV fortsætte med at fremhæve reformens skævheder.

- Vi vil holde partierne bag reformen opdaterede på konsekvenserne og vil løbende fortælle historier om, hvor den rammer hårdt. For denne reform er ikke det eneste, der rammer mennesker med udviklingshæmning i 2016. Det er nemlig også året, hvor kommuner skal spare 2,4 milliarder kroner til det såkaldte omprioriteringsbidrag. Ganske vist får kommunerne nogle af pengene retur, men det bliver til de af regeringen 'prioriterede' områder, og vi har desværre ikke den store tiltro til, at der her tænkes på mennesker med udviklingshæmning, siger Sytter Kristensen.

Her er feriehusene, hvor man føler sig velkommen med kørestol

Pragtfulde luksus Birksø bjælkehuse hvor der er kælet for detaljerne, for at give optimale forhold for handicappede. Opfylder alle tilgængelighedskrav for bevægelsehandicappede.

Samsø, Limfjorden, Falster
og Sjællands Odde

- 2 huse i Trend ved Limfjorden.
- 2 huse på Samsø - Sælvig og Nordby.
- 7 huse i Marielyst på Falster.
- 3 huse i Vig ved Sjællands Odde.

Her er tale om rigtig nybyggerstil, indrettet med tidens krav til luksus, og det meget rustikke materiale skaber en helt speciel atmosfære både ude og inde.

- Feriehusene er 108-124 m² + 6-20 m² overdækket terrasse.
- Plads til 6 (8) -10 (12) personer, heraf 2-6 kørestolsbrugere.
- Husene i Vig er 170 m² med 10 (12) sovepladser.

Godkendt af
Dansk Handicap
Forbund

“Besigtigelsen var en yderst positiv oplevelse, det bedste jeg har set i privat regi.”

Bygge og trafikpolitisk udvalg
Dansk Handicap Forbund

“Vi har besøgt stedet og kan stærkt anbefale dette, som må betragtes som et ferieparadis for kørestolsbrugere.”

John og Bjarne
Handi-Travel-Info

- Priser fra kr. 4.075/uge

Hvis du vil bygge dit eget handicapegnede hus kontakt:
Birkes Huse ApS Tlf. 86 84 58 18

Læs mere og se flere fotos på
www.cimbria-ferie.dk
Eller rekvirer brochure på
Tlf. 2673 6922

HRH Totalentreprise

Vi har mange års erfaringer i at løse alle typer opgaver, i en meget varierende bygningsmasse.

Vores kunder er blandt andet:

- Offentlige myndigheder
- Boligforeninger, såvel almennyttige som private
- Rigshospitalet
- Kastrup Lufthavn,
- Kommuner
- Skoler og institutioner,
- En række store og små erhvervsvirksomheder

Vi gir dig en professionel behandling, uanset opgavens omfang og kompleksitet.

Det handler om tillid og kompetence.

HRH totalentreprise
Herstedøster Skolevej 16
2620 Albertslund
43 43 77 22

ALBERTSLUND TØMRER OG SNEDKER A/S

- Tømrer- og snedkerarbejde
- Totalentreprise
- Projekt koordinering
- Bygningsrenovering
- Nyt køkken eller bad
- Nye vinduer eller døre
- Isolering
- tagarbejde

HRH MALERSERVICE A/S

- Maling af vægge/ lofter / træværk / gulve/rør m.v
- Alle former for udvendigt malerarbejde.
- Armering/spartling af gips vægge/ lofter
- Forsikringsopgaver

HRH AUTO OG DÆKSERVICE A/S

- Forsikringsskader
- Service
- Alle reparationer
- Flåde ejer koncept
- Dækskift
- Rustarbejde

SIGN DOT A/S

- Autoreklame
- Folieindpakning
- Facadeskilte
- Pyloner
- Byggeskilte
- Bannerreklamer
- Logoer

HRH MURER A/S

- Vedligeholdelse
- Renovering
- Tilbygning/nybygning
- Totalentreprise
- Badeværelser
- Køkken
- Pudsning og filsnig
- Stormskader
- Terazzo

HRH EL A/S

- Energirigtig belysning
- Alarm
- Sikring
- Totalentreprise
- Termografering
- El tjek

HRH SMED

- Svejsning
- Jern
- Aluminium
- Klip og buk
- Valsning
- Flammeskæring
- Rustfrit stål
- Støbejern

HRH GLARMESTER A/S

- Specialopgaver i glas
- Renovering
- Tilbygning/nybygning
- Totalentreprise
- Spejle
- Butiksfacader
- Glasfacader

VVS & VARMEVEKNIK A/S

- Reparation af rør- og vandskader
- Udskiftning af armaturer
- Faldstammer og rørarbejde
- Installation og servicering af fjernvarme
- Installation og servicering af gulvvarme
- Ventilation
- Kloak og slamsugning

HRH GARTNER OG EJD.SERVICE A/S

- Pleje af grønne områder
- Viceværtsfunktion
- Ejendomsservice
- Sten- og fliseopgaver
- Gartnertopgaver
- Asfaltarbejder

RAVN ALU Vinduer

Efter at have vundet et EUudbud på udskiftning af alle vinduespartier på Rigshospitalet, besluttede HRH at starte en dansk vinduesproduktion i Albertslund.

NORDFYNS HØJSKOLE

- et afbræk fra hverdagen

Kost & Sundhed madlavning, motion og hjælp til vægttab

Musik & Medie billeder, musik og video

STU Tag hele eller en del af din STU på Nordfyns Højskole

www.nordfyns.nu
Nordfyns Højskole - Fælledvej 11 - 5400 Bogense
Tlf.: 64 81 32 80 - kontor@nfhs.dk

Et dansk bidrag til inklusion i Ghana

AF LOUISE NOLLE, PROJEKTKOORDINATOR I LEV, INTERNATIONAL UDVIKLING ■ FOTO: TV GLAD

Danske Sarah Palshof er udsendt for LEV på et projekt i Ghana, der skal gøre det nemmere at inkludere børn med autisme i den ghanesiske folkeskole

Nathan (blå t-shirt) har autisme og går normalt i skole i et autissecenter. Men som et led i projektet har han haft mulighed for at gå i en almindelig folkeskoleklasse – bare med lidt yngre klassekammerater.

- Det bedste ved projektet har været børnenes reaktion på at komme i skole. 26 årige Sarah Palshofs øjne stråler, når hun fortæller om det projekt, hun de sidste mange måneder har arbejdet på som udsendt for LEV.

Sammen med Inclusion Ghana, LEVs søsterorganisation i det vestafrikanske land, har Sarah været med til at inkludere en gruppe børn med autisme i den ghanesiske folkeskole. I en uge ad gangen har syv forskellige børn fra autismecentret AACT fået mulighed for at komme i skole et par timer om dagen. Inden da sørgede Inclusion Ghana og Sarah for at forberede klasselærerne på de udvalgte skoler på, hvad det vil sige at få et barn med autisme i deres klasse.

- I Ghana kan man meget hurtigt se, at man gør en forskel, når man arbejder med børnene. Efter bare tre dage i skole har de virkelig overrasket os. Nogle af dem keder sig lidt på autismecentret, hvor de ikke helt bliver udfordret nok. De elsker at prøve noget nyt, og de fle-

ste kunne sidde ned i klassen og skrive af, hvad der stod på tavlen. De kunne følge med i timerne, fortæller Sarah, der blev uddannet pædagog i starten af 2015 med speciale i mennesker med nedsat funktionsevne. I 2014 var hun i praktik på autismecentret AACT i Ghanas hovedstad Accra, som i en årrække jævnligt har modtaget praktikanter fra Danmark.

Børnene blev udvalgt i forhold til deres sociale og faglige kompetencer og placeret i lavere klasser, end deres alder passede med, så de var sikre på, at de fik noget ud af undervisningen. De havde alle en støtteperson med i skole, som de kendte godt fra autismecentret, og de kunne føle sig tryg ved.

STIGENDE FOKUS PÅ INKLUSION

Fremover har de deltagende børn fortsat mulighed for at komme i skole, men ikke så ofte som da de deltog i projektet, da det er dyrt at have en støtteperson med hver gang. Den største udfordring har da også været den relativt korte tid,

som børnene har haft mulighed for at komme i skole i løbet af projektet.

Det lille inklusionsprojekt er en del af Inclusion Ghanas overordnede arbejde med inklusion i skolesystemet i Ghana. Ligesom i Danmark er det et emne, der er kommet stigende fokus på blandt LEVs afrikanske søsterorganisationer. Inclusion Ghana har på bare fem år fået en central rolle i forhold til udviklingen af regeringens politik på inklusionsområdet i Ghana. Inklusionsprojektet skal resultere i en rapport og et sæt guidelines til de ghanesiske folkeskoler, som skal gøre det nemmere for dem at inkludere elever med autisme.

Inklusionsprojektet er støttet med midler fra Danida via Handicappuljen. Handicappuljen administreres af Danske Handicaporganisationer og kan søges af alle handicaporganisationer i Danmark. LEV var med til at etablere Inclusion Ghana tilbage i 2009 og har siden hen haft et tæt partnerskab med organisationen.

Nathans dag i en ghanesisk folkeskole

Det er Nathans femte dag i skolen, og han ser ud til at glæde sig, da vi møder ham på autismecentret AACT til den daglige morgensang, inden turen går til den lokale folkeskole.

Han er ét af de syv børn fra centret, der har fået lov til at komme i skole som en del af Inclusion Ghanas inklusionsprojekt. Både Nathan og hans kontaktperson Tina bærer autismecentrets særlige lyseblå t-shirts med påtrykte sloganer, som skal være med til at synliggøre og forebygge tabuer omkring autisme. Alle de andre børn i Nathans klasse bærer gule og brune skoleuniformer og sidder klar, da klasselæreren Miss Comfort starter matematiktimen.

Med besøg fra Danmark og tilstedeværelsen af to fotografer er det lidt svært for Nathan at koncentrere sig i timen, så han forlader engang imellem sin plads og går rundt i lokalet uden, at det påvirker hverken lærer eller klassekammeraterne, der alle har travlt med at række fingeren op og svare på spørgsmål. Efter et stykke tid falder Nathan til ro og bliver kaldt til tavlen, hvor han skal sammenholde numre på en seddel med de samme numre, der er skrevet på tavlen. Han klarer det flot og får ros fra læreren, der siger, at han har gjort det godt i dag.

GEELSGÅRDSKOLEN

Regional specialskole med fritidstilbud, aflastning, boophold, STU- og voksentilbud

LÆRING, LIVSGLÆDE OG LIVSKOMPETENCE
er nøgleord i vores elevmål for
KOMMUNIKATION, SOCIALT SAMVÆR OG MOTORIK

Geelsgårdskolen

www.geelsgaardskolen.dk
Kongevejen 252 - 2830 Virum - Tlf. 45 11 40 00 - geelsch@hav1.regionh.dk

Højskolen i Krummerup Specialskole med 25 års erfaring

Højskolen i Krummerup er en specialskole for udviklingshæmmede unge. Hos os er der plads til forskellighed, faglig fordybelse og læring der giver livsduelighed. Kom og besøg os - vi vil glæde os til at se dig. Læs mere på krummerup.dk

Højskolen i Krummerup
Socialpædagogisk Center
Næstved Kommune
krummerup.dk

Haldagermaglevej 6
4250 Fuglebjerg
telefon 5588 2360
Krummerup@naestved.dk

Hold din ferie i et af LEVs sommerhuse

Var det noget med en hyggelig ferie på Falster, Vestsjælland, Vestjylland eller Nordjylland i naturskønne omgivelser? Så overvej at booke et af LEVs sommerhuse. Alle sommerhusene er specielt indrettede for mennesker med handicap.

MARIELYST, SYDFALSTER

– stor naturgrund i et attraktivt sommerhusområde.

LØNNE, VESTJYLLAND

– topmoderne sommerhus med adgang til stort badeland.

HALS, NORDJYLLAND

– attraktivt ferieområde på en dejlig naturgrund.

JERUP, NORDJYLLAND

– 8500 m² stor grund og indeholder stor stue med brændeovn, køkken og to soveafdelinger.

VIG LYNG, VESTSJÆLLAND

– i det skønne Odsherred ligger Strandhuset blot få hundrede meter fra vandet.

Læs mere om sommerhusene,
og hvordan de bookes, på lev.dk

Falck

---

www.falck.dk

Assistance: 70 10 20 30

Kundeservice: 70 10 20 31

Når gode mennesker handler ondt

Tabuet om forræelse

Dorte Birkmose

234 sider, 299 kr.

Der findes ikke onde mennesker. Men der findes onde handlinger.

En af de seneste års vigtigste bøger for alle, der beskæftiger sig med omsorg og pleje.

Køb bogen på www.universitypress.dk

KREDSGENERALFORSAMLINGER I LANDSFORENINGEN LEV 2016

KREDS	TID	STED
Assens/Middelfart/Nordfyn	23. februar kl. 19.00	Aktivitetscenter Søndersø, Vestervænget 21, 5471 Søndersø
Billund	8. februar kl. 18.00	Cafe Himmelblå i Grindsted
Bornholm	8. februar kl. 18.00	Hotel Fredensborg, Strandvejen, 3700 Rønne
Egedal	17. februar kl. 19.00	På Ledøjetofte 47a, 2765 Smørum
Esbjerg/Fanø	23. februar kl. 18.00	Frivillighuset Vindrosen, Exnersgade 4, 6700 Esbjerg
Favrskov/Skanderborg	10. februar kl. 19.00	Ellemosevej 28, Hadsten
Faxe/Vordingborg/Stevns	24. februar kl. 17.00	"Hollænderhaven" Fuglebakken 3, 4760 Vordingborg
Fredensborg/Hørsholm/Rudersdal	18. februar kl. 19.00	Frivilligcenter Rudersdal, Skovgærdet 4, 2840 Holte
Frederiksberg	24. februar kl. 19.00	Værestedet Bakpejlet, Vesterbrogade 194, 1800 Frederiksberg C
Fåborg/Midtfyn/Ærø	10. februar kl. 19.00	STU skolen Job og Aktiv, Egeballe 4, 5672 Broby
Gentofte	25. februar kl. 20.00	Frivilligcenter & Selvhjælp Gentofte, Smakkegårdsvej 71, 2820 Gentofte
Hedensted/Horsens	23. februar kl. 19.00	Sund By, Åboulevard 52, 8700 Horsens
Helsingør	27. februar kl. 13.00	Cafe Chaplin, Axeltorv, Helsingør
Herlev	24. februar kl. 19.00	Herlev Medborgerhus
Hillerød/Allerød	25. februar kl. 19.00	CBB Trollesbro, Slangerupgade 60, 3400 Hillerød
Holbæk	25. februar kl. 19.00	CSU-Holbæk, Seminarieparken 2, 4300 Holbæk
Høje Taastrup	18. februar kl. 18.00	Kulturcenteret, Poppel Alle 12, 2630 Taastrup
Kalundborg	23. februar kl. 18.00	Aktivitetscenter Solsikken, Skibbrogade 52, 4400 Kalundborg
Kerteminde	11. februar kl. 18.30	Frivilligcenteret, Grønlandsgade 3, 5300 Kerteminde
Lolland-Falster	29. februar kl. 19.00	Frivilligcenteret i Maribo, Sdr. Boulevard 82 a, Maribo
Morsø	29. februar kl. 19.00	"Skovparken" Østergade 37 Nykøbing Mors
Odder/Samsø	23. februar kl. 19.00	Aktivitetscenteret Ålykke i Odder
Odense	23. februar kl. 19.00	Seniorhuset, Tolbodgade 5-7, Odense C
Odsherred	9. februar kl. 17.00	Hotel Højby Sø, Ellingbjergvej 1, 4573 Højby
Ringsted	23. februar kl. 19.00	Bengerds Huse, Bengerds Allé, 4100 Ringsted
Rødovre	17. februar kl. 18.00	Rødovre gård, Kirkesvinget 1, 2610 Rødovre, Hestestalden
Slagelse/Sorø	24. februar kl. 19.00	Dansk forsorghistorisk museum, Rosenkildevej 59, 4200 Slagelse
Svendborg/Langeland	25. februar kl. 19.00	Cafe Tryk, Jernbanegade 10, Svendborg
Sønderborg	14. februar kl. 19.00	Børenehuset Sønderskov, Borgmester Andersens Vej 28, 6400 Sønderborg
Varde	25. februar kl. 19.30	Lundvej 135 b (Skovlunden) 6800 Varde
Vejle	9. februar kl. 19.00	Foreningernes Hus i Vejle
Viborg	11. februar kl. 19.00	De Frivilliges Hus, Vesterbrogade 1, 8800 Viborg
Aalborg/Himmerland	25. februar kl. 19.00	Skalborg Kro
Aarhus	12. januar kl. 20.00	Stensagerskolen, Personalelokalet, Stensagervej 11, 8260 Viby J.

Landsforeningen
LEV

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE

BEMÆRK: Bemærk: Øvrige kredsgeneralforsamlinger i 2016 blev annonceret i LEV Bladet nr. 7.

Novotex A/S

Thrigesvej 5
DK - 7430 Ikast
Phone: + 45 7070 2505
www.novotex.dk

Lunds Planteskole ApS

Sørkelvej 124
8600 Silkeborg
Telefon 86 85 32 79
Telefax 86 85 39 30
Bunddækkeplanter

DSI HEDEHUSET I MARIAGER

- EN FORSKEL, DER GØR EN FORSKEL...

- Harlekin dagbeskæftigelse
- Botilbud
- §85 bostøtte
- Ressourceforløb
- Opholdssted for børn & unge
- Intern skole for børn, unge & voksne

VI BENYTTES

DSI HEDEHUSET
www.hedehuset.dk

Bo & Naboskab Vordingborg - Møn

Bo og Naboskab Vordingborg - Møn er et Vordingborg kommunes Bo og Aktivitetstilbud der yder støtte og vejledning samt beskæftigelsestilbud til voksne udviklings- og funktionshæmmende borgere i alle aldre. Tilbudene er pt. beliggende i Stege på Møn, samt Mern, Vordingborg og Stensved.

Bo og Naboskab Vordingborg - Møn • Sankelmarksvej 10A 4760
bnmon@vordingborg.dk • www.bnvordingborg.vordingborg.dk
Telefon: 55 36 40 80

OK STØTTER LOKALSPORTEN

Du kan også være med til at gøre livet i din klub mere farverigt. Med et OK Benzinkort kan du nemlig støtte din lokale klub, hver gang du tanker.

Se mere på www.ok.dk

Det skrev vi...
for 61 år siden

Peters jul

*Jeg gløder mig i denne tid,
nu falder julesneen hvid,
så ved jeg, julen kommer.
Min far hver dag i byen går,
og når han kommer hjem, jeg står
og ser hans store lommer.*

Jeg har en lille Peter på 3 år, vort eneste barn, som i år for første gang skulle tilbringe julen på Brejninge. Jeg er så heldigt stillet, at jeg ofte har lejlighed til at besøge ham og se, hvor godt og kærligt han bliver plejet.

Derfor kan det alligevel ikke undgås, at der ved højtiderne dukker gamle følelser op, alle de bristede håb og alle de planer, man havde for dette barn. Helst var jeg styrtet til Brejninge på selve juleaften, men vi forældre med børn på Brejninge må huske, at nu er Brejninge barnets hjem, og vi er – selvom "kære" – så dog kun kære gæster, der ikke må bryde barnets daglige rytme. Lørdag før jul tog jeg derned, og jeg føler trang til at fortælle andre, der måske ikke så ofte har lejlighed til at besøge deres barn, hvor meget man der gør for vore børn.

Min lille dreng er på børneasyet, hvor man til ca. 75 børn havde 8 smukt pyntede juletræer. Hele december måned har plejemor med sine hjælpere syet voksdugsdyr o.l. til de børn, der ikke får julegaver, samt også købt legetøj. Alle værelser er smukt pyntede, og på selve højtidsdagen spiser alle børn, der overhovedet er i stand til det, risengrød og gåsesteg kl. 12. Bagefter danser de rundt om juletræerne og synger, og de er alle, selv en lille dreng som min, der er meget langt tilbage,

forfærdelig glade for julesangen. Derefter pakker de gaver ud, og det vil sige, at der sørges for, at der er noget til alle, og endvidere får de slik og julegodter. Kl. 17 får børnene te og smørrebrød, og kl. 19 ligger de alle i deres senge.

Når man erkender, hvilket jag der kan være i et privat hjem juleaftensdag; grøden må ikke svides, stegen skal steges, juletræet skal pyntes o.s.v., så tvivler jeg om, at nogen private kan give et evnesvagt barn en så harmonisk, rolig og stemningsfuld jul, som netop mit barn har fået lov til at deltage i på Brejninge, og jeg kan ikke starte det nye år uden på denne måde at sige en stor tak for alt, hvad jeg gennem min Peter modtager fra plejemor og hendes hjælperes side.

Takket være Brejninge og dem kan jeg overse min lille drengs fremtid, hvor mange forældre med normale børn kan det? Han vil altid være lykkelig, og selvom det ikke er nogen stor og strålende fremtid, der venter ham, så ved jeg, at hans fremtid vil forme sig som een eneste glad og lykkelig dag uden nogen bekymringer og uden nogen mulighed for at begå noget, der kan bringe ham i konflikt med vor verdens love.

En mor

Hmm ... kortet hjalp ikke de to sædceller meget i deres forsøg på at finde frem til det smukke æg. De skulle nok have haft en GPS. Det er Kasper Schmid med kortet og Jonathan Stork som den anden, navigationsbesværede celle, mens Nina Didzele er ægget.

Pædagogstuderende Ea Siebert synger sammen med Jonas Madsen og Mette Koch Jensen.

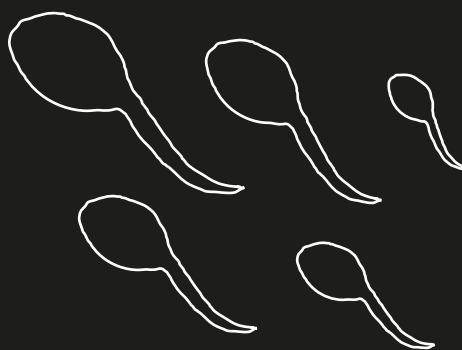
Jeg er så stolt og glad. De udviklingshæmmede kan nogle ting, som man ikke tror, de kan, understreger lokalformand for Landsforeningen LEV Magny Jønch sammen med Bolette Kvist.

Tommelen op for en solid succes. Poul Pelle og Bolette Kvist er i hopla efter premieren. Bolette Kvist havde som dramaunderviser været UC SYDs ankerkvinde på projektet.

AF KOMMUNIKATIONSAFDELINGEN, AABENRAA KOMMUNE ■

Sædceller uden retningsans

LEVs kreds i Aabenraa har i de seneste halvandet år været en af de helt store drivkræfter bag et stort teaterprojekt, hvor udviklingshæmmede har haft ledende roller – både på og bag scenen. I november kunne man opleve resultatet af arbejdet ved to udsolgte forestillinger

Et par sædceller uden retningsans var blandt de mange skægge, rørende og meget sigende optrin i forestillingen "Lev livet – hele livet", som et ensemble bestående af 26 mennesker med udviklingshæmning, 35 nuværende og tidligere studerende på pædagoguddannelsen og andre frivillige satte op i Aabenraa.

Halvandet års arbejde og samarbejde mellem pædagoguddannelsen på UC Syd i Aabenraa og Landsforeningen LEVs lokale kreds lå bag teaterforestillingen "Lev livet – hele livet". Scener og dialog havde deltagerne selv improviseret frem.

Forestillingen fortalte om den nogle gange så svære kærlighed - set med udviklingshæmmedes øjne. Det skete med en livscyklus som ramme, og således

satte løjerne af med et yndigt æg, der ventede på at blive befrugtet. Tålmodigt, skulle det vise sig. For sædcellernes evner som befrugtere stod ikke just mål med deres ivrighed. Én var for langsom. Én var for hurtig og skød over målet!

Og så var der de to, som ikke kunne finde vej. Selv om de havde et kort ...

BARE FINT

Andre temaer var søskendekærlighed, som kan blive sat noget så grundigt på prøve, når lillesøster finder en kæreste, brormand bestemt ikke synes om, kammeratskab, kærligheden til et kæledyr og som finale kærligheden manifesteret ved bryllupsceremonien.

Foruden udviklingshæmmede på scenen var andre med i gruppen af sangere

og musikere, der blandt andet gav den med Lars Lilholt-klassikeren "Kald det kærlighed", mens resten af teamet tog sig af lys og lyd og andet praktisk.

"Lev livet – hele livet" spillede en premiere og en ekstra forestilling med omkring 100 publikummer til hver. Og til stor begejstring og stående bifald fra de mange publikummer.

- Det er fint! Lød det fra Mette Koch Jensen, der optrådte som sanger, og hendes jubel blev delt af alle i ensemblet.

TrygFonden har støttet forestillingen med 50.000 kroner, og Aabenraa Kommune har spædet til med 40.000 kroner.

Helle for fællesskab og udvikling
Efterskoleophold for sent udviklede unge

Kom og vær en del af vores fællesskab og mød nye venner.

Du møder en prøvfri skole med praktiske og kreative værksteder og hvor vi sammen har fokus på din personlige udvikling og livsglæde.

Læs meget mere om vores tilbud på:
www.efterskolenhelle.dk

Vi har Bo Træning

Hylkevej 46 • 8660 Skanderborg
Mail: mail@hylkeridecenter.dk
www.hylkeridecenter.dk
Mobil: 23 43 66 85

Uddannelsesmesse
for unge med særlige behov

SÆT X I KALENDEREN. TORSDAG 11. FEBRUAR 2016 - 9.00-13.00
 hos Erhvervsskolen Vestjylland Vestergade 42 • 6900 Skjern.

- Gratis entré
- Nem frokost og gratis bus - kontakt os på tlf. 22 32 58 03, eller mail cp@evborris.dk

Se mere om messen på www.erhvervsskolenvestjylland.dk

Haglebu Fjellstue er en lille turistvirksomhed som siden 1989 har specialiseret sig i aktivitetsferier for handicappede gæster. Vi er ikke uddannede pædagoger, men er rigtig glade for at arbejde med funktionshæmmede.

- Skiaktiviteter
- Snescooterture
- Hygge ved bål
- Musik, dans, og karaoke
- Hundeslædekørsel

Altid rimelige priser

HAGLEBU FJELLSTUE AS

Haglebu 3359 Eggedal, Norge
 Tlf. +47 3271 3350 • www.haglebu.no

Feriecenter
Slettestrand

Ferie med frihed i Slettestrand

Feriecenter Slettestrand er blandt Danmarks mest handicapvenlige feriesteder!

**Ferielejligheder - Feriehuse - Varmtvandsbassin
 Restaurant - Hestevogn - Træningscenter
 Og meget mere... Alt med fuld tilgængelighed!**

Vi tilbyder Aktiv ferie med det hele. Eksempelvis:
 4 overnatninger med helpension,
 udflugt med hestevogn og Musik og Danseaften:
 Fra 2.355 DKK./pers.

slettestrand.dk / [mail@slettestrand.dk](mailto:slettestrand.dk) / +45 98217044

Job til alle

klapjob.dk

Er du på førtidspension eller ved at være færdig med en STU? Og kunne du tænke dig et job? Så kontakt KLAP...

Job til førtidspensionister

Et projekt under
Landsforeningen
LEV

KLAP (kreativ langsigtet arbejdsplanlægning) er et projekt under Landsforeningen LEV, der arbejder for at skaffe skånejob til mennesker med kognitive vanskeligheder. KLAP har en række landsdækkende aftaler med virksomheder om at skabe jobmuligheder, ligesom vi har et landsdækkende team af jobkonsulenter som er klar til at hjælpe. KLAP har bla. samarbejde med Sunset Boulevard, McDonalds, Irma, Rema 1000, Silvan, Matas, Færgen, Bilka, Føtex, Steen & Strøm, Danske Diakonhjem, Region Nordjylland og Region Midtjylland.

ELCOLD FRYSERE HOBRO ApS

Løgstørvej 81 · Hørby
9500 Hobro

Tlf. 96 57 22 22

www.elcold.com

Jerry's Restaurant & Bryghus
Amaliegade 2 - 9900 Frederikshavn
Tlf. 98 42 86 00

Aktivitetscenteret Kellersvej

Dagtilbud for voksne udviklingshæmmede

Mangfoldighed og muligheder

Fleksibilitet • Oplevelser • Neuropædagogisk tilgang • Dyrehold og ridning
Mulighed for halvtidspladser • Cafe Dukkehuset

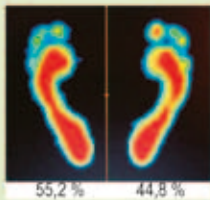
Kellersvej 13, 2860 Søborg • Tlf. 39 57 33 60
www.gladsaxe.dk/a-c-kellersvej

Nordjysk Børne- ungecenter, NBU
Aalborgvej 31-33 • 9460 Brovst
Tlf. 98 23 29 70
www.nbu-center.dk

Vi har ledige pladser

Effektiv Akupunktur

- Øjenproblemer
- Hovedpine
- Smertebehandling
- Rygproblemer
- Fodtest: Platfodet o.l.

Aku-zonen.dk

v/ Kim Haugaard
Tranbjerg Hovedgade 46
8310 Tranbjerg - Tlf. 86 29 14 65

hulegården

botilbud til voksne mennesker med udviklingshæmning

Et inkluderende fællesskab

hulegard@hul.dk mail: hulegard@hul.dk tlf: +45 98 28 17 90 Strandhøjvej 101 - 174, 2605 Brøndby

Lær af livet Lær i livet Lær i livet

Du bor i et af vores ni selvstændige huse, hvor du selv deltager i at få huset til at fungere. Det handler om at være deltagende i et fællesskab, læring og udvikling. Vi hjælper dig til at finde uddannelse, arbejde eller beskæftigelse.

Du er altid velkommen til at ringe.

Få besøg af Gardinbussen - og få professionel vejledning til valg af det rette gardin!

Vi tager mål gratis - og vi klipper og syer for små penge. Vi har alle i gardiner, lampegardiner, gløsegardiner og rullegardiner. Vi har 30 års erfaring!

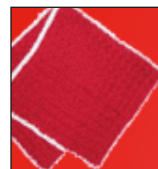
Tlf. 20 13 89 68

koltgardinservice@gmail.com

KOLT GARDIN SERVICE

Pilegårdsvej 118, Kolt • 8361 Hasselager • www.koltgardinservice.dk

Grydelapper I/S

Privat beskyttet beskæftigelse

Slotshaven 5 • 4300 Holbæk
Tlf. 59 48 03 62

Fritidsmesse

i Kolding med fokus på det aktive fritidsliv

Det kan været svært at have et aktivt fritidsliv, hvis man er udviklingshæmmet. Derfor har LEV i løbet af 2015 afholdt flere events, hvor målet har været at skabe lokal fokus på udviklingshæmmedes muligheder for at dyrke et aktivt fritidsliv.

Den tredje event i rækken fandt sted i Kolding i november. LEV Kolding stod bag invitationen, som indbød til 'fritidsmesse' på Nordhøj, et aktivitets- og samværscenter i Kolding. Her kunne lokale foreninger og tilbud præsentere sig og komme i dialog med interesserede omkring fritidsinteresser, men først var der mulighed for at lave mad til messens deltagere sammen med tv-kokken Claus Holm, der fungerede som messens trækplaster.

Det blev til en hyggelig eftermiddag i kantinen på Nordhøj med højt humør

blandt deltagerne og til tider tyk røg i køkkenet. Faktisk blev Claus Holm så smittet af den gode stemning, at han foreslog at komme igen til sommer og lave mad med deltagerne endnu en gang.

Mens der blev spist, hygget og talt om fritidsmuligheder, indsamlede LEV Kolding kontaktinformation på de fremmødte foreninger. Tanken er nu at lave en database med information omkring foreninger og fritidstilbud for mennesker med udviklingshæmning i Kolding Kommune. Ad den vej kan det måske gøres en lille smule lettere tilgængeligt for udviklingshæmmede i området at dyrke et aktivt fritidsliv.

Arrangementet blev finansieret af midler fra Heinrich og Laurine Jessens Fond.

COM

S&LUND MUSIK-FESTIVAL

Information til brugerbands!

Festivalen: Festivalen 2016 afvikles den 7.- 8.- 9. juni.

Billetsalget: Billelsalget starter 1. november pr. mail: us@solundfestivalen.dk, skriv dit navn og tel. nr. og vi ringer dig op ellers. Alternativt på tlf. 86 52 55 66, svarer døgnet rundt.

Tilmelding af Brugerbands:

- 1. Fælles for scenerne:** I tilmelder jer via www.solundfestivalen.dk - tryk **Information** - tryk **Brugerbands** - tryk **info/retningslinjer** (læs disse) - tryk **tilmelding** - Udfyld skema og tryk **send**.
  - 2. Optræden på store scene:** I skal sende cd eller dvd.
  - 3. Optræden på teltscenen:** Ingen specielle krav.
  - 4. Ved problemer kontakt:** Niels Sørensen på norensen1@gmail.com
- Tilmeldingsfrist:** Tilmeldingen skal være festivalen i hænde senest den **15. januar 2016**.
Brugerbands der optræder: Brugerbands der skal optræde på festivalen 2016 vil kunne ses programlagt på festivalens hjemmeside efter den **1. marts 2016**.

Vil du vide mere om billetsalget og om festival 2016, så tjek www.solundfestivalen.dk - eller læs i Fagbladet Folkeskolen, SOCIALPÆDAGOGEN og LEV i slutningen af februar.

Jens Kromanns Vej 9
Snoghøj
7000 Fredericia
Tlf. 75 94 56 14

Aftenskolen for udviklingshæmmede.

Ring og rekvirer program for sommerhøjskoler, weekendkurser samt for undervisning i Kolding, Fredericia Vejle, Svendborg og Langeland.

FONDEN
Den Gamle Skole

Glædelig jul og Godt nytår

Et bosted for psykisk udviklingshæmmende unge

Skolevej 8 • 4470 Svebølle • Telefon: 59 29 56 06
Email: amn.dgs@gmail.com • www.fondendengamleskole.dk

Alt i Billard & Tilbehør

til blandt andet...
Airhockey
Fodbold spil
Poker

**Jydsk
Billard
Montering**

Besøg vores web-shop:
www.jydskbillard.dk
Tlf.: 86 96 54 44

ab Metal
www.aluminium.dk

Pantervej 7 • 7700 Thisted
Tlf. 97 92 47 11

Ballerup	Kolding	Aarhus
Tempovej 18-22 2750 Ballerup 70 26 06 36	Niels Bohrs Vej 1 6000 Kolding 70 22 99 33	Johann Gutenbergs Vej 11-13 8200 Aarhus N 70 20 01 22

www.armadan.dk • info@armadan.dk

Chr. X's Vej 42 A
8260 Viby J.
Tlf. 86 27 01 11

TIRSDAG-FREDAG 11-22
LØRDAG-SØNDAG 11-18
LOUISIANA.DK

Kemp & Lauritzen

Vi gør det nemt for dig

EL-INSTALLATION

Roskildevej 12
2620 Albertslund
Tlf: 4366 8888

www.kemp-lauritzen.dk

LEV-kontakten

Regionalt opdelt

1000 - 2990

Styrke til at være noget for andre

www.sl.dk

SOCIALPÆDAGOCERNE

RENGØRING
UFORPLIGTENDE TILBUD GIVES.

TELEFON/FAX 33 21 21 80
WWW.IMS33212180.DK

stålkonstruktioner – bygningssmedearbejde – elevatorskakte

Smedefirmaet Cuma ApS
Gkerupvej 3 • 2610 Rødovre
CVR 26998565 • cuma@cuma.dk • www.cuma.dk

altsener – trapper – værn – ramper – certifikatsvejsning m.v.

Stjerne Isolering
Hulmursisolering
Teknisk isolering

Autoriseret
ROCKWOOL
indblæsningfirma

Idrætsvej 68
36 78 92 94

GREVE KLOAKSERVICE APS

Håndværkervænget 3 • 2670 Greve

Tlf. 43 90 10 53

www.grevekloakservice.dk • grevekloak@email.dk

Højsletten
Botilbud for voksne
udviklingshæmmede

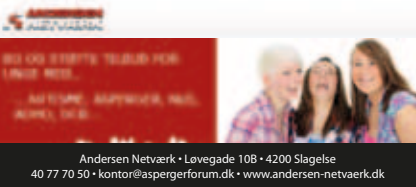
Højsletten 41
2730 Herlev
Tlf. 44 52 60 50

Mesterlommen 33
2820 Gentofte

Tlf. 39 65 02 07

4000 - 4990

Andersen Netværk • Lovgade 10B • 4200 Slagelse
40 77 70 50 • kontor@asperforum.dk • www.andersen-netvaerk.dk

Tilbud til mennesker med udviklingsforstyrrelser og udviklingshæmning: Skolehjem, ungdomsuddannelse, voksencentre og værksteder

Strandvejen 15 • 4733 Tappernøje • Tlf. 55 96 51 19
E-mail: marjatta@marjatta.dk • www.marjatta.dk

Dyssemosevej 9 • 4760 Vordingborg
Tlf. 55 38 20 55 • www.bostedetdyssemosen.dk

7000 - 7990

Billund/hansen
arkitekter

Tlf. 30 30 83 01
www.billundhansen.dk

8000 8990

Center for Voksne med Autisme og ADHD

Tingagergården
Botilbud

Tilst Skolevej 17 • 8381 Tilst
8713 2377
aarhus.dk/cvaa

Simas Filters A/S

Rugvænget 10
8500 Grenaa

Tlf. 87 58 10 20

Fax 87 58 10 30
E-mail: mail@simas.dk

Lev. af luftfiltre af alle typer

Låsbyvej 149 B
8660 skanderborg
Tlf. 21 42 16 55
www.baekgaarden.dk

Hvidsten Kro

tf. 86 47 70 22
Mariagervej 450
Hvidsten, 8981 Spentrup
www.hvidstenkro.dk

9000 - 9990

LG Montage A/S

Lufthavnsvej 25 - Postboks 116 - 9400 Nørresundby
Tlf. 98 19 45 44 - Mobil 40 40 13 40 - Fax 98 19 45 33
www.lgm.dk e-mail: lgm@lgm.dk

Opholdsstedet
Ølandshus

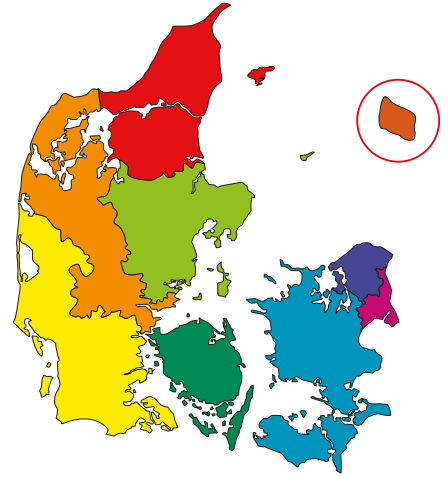

Ølandshus har eksisteret og drevet opholdssted
i Nordjylland siden 1988.
Ølandshus I/S har plads til 12 børn fordelt
på 2 huse og har 25 fuld og deltidssatte.

Opholdsstedet Ølandshus I/S
Østerbyvej 7, Øland • 9460 Brovst
Telefon: 64 63 11 22 • www.olandhus.dk

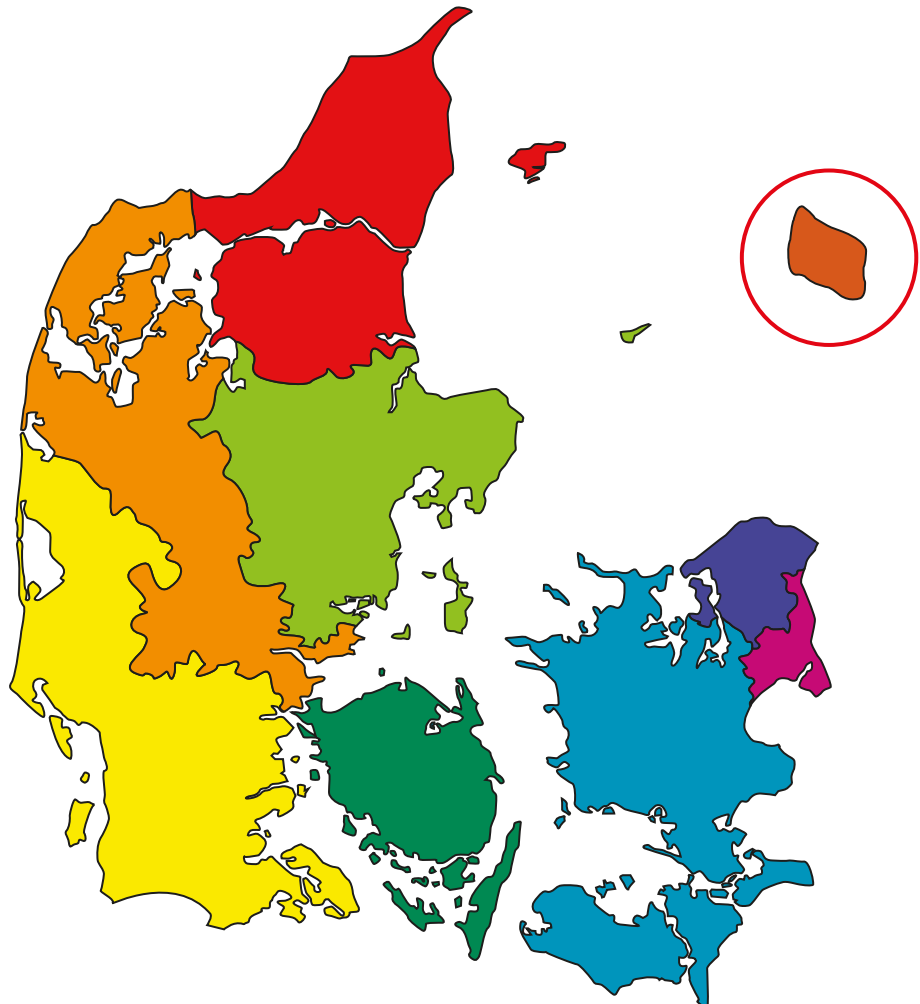

Ålborgvej 80 • 9560 Hadsund
Tlf. 21 46 61 42 • www.botilbudetlandbo.dk

LEV-kontakten

Regionalt opdelt

Stegt flæsk og omsorgsfabrikker

LEV Holbæk inviterer alle medlemmer af LEV-Holbæk på stegt flæsk og persillesovs torsdag den 25. februar 2016 klokken 18.00 i kantinen på CSU-Holbæk, Seminarieparken 2.

Efter spisning er der klokken 19.00 generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægter.

Efter generalforsamlingen er der klokken cirka 19.45 oplæg ved politisk konsulent i LEV, Thomas Gruber, om "Fra Anstalt til omsorgsfabrikker".

Tilmelding til Mogens på mail: mogenshansen49@gmail.com eller på tlf. 2149 5389 inden den 20 februar.

Veloverstået familiekursus med både paragraffer og socialt samvær

Midt i november afholdt LEV i samarbejde med FAMILIENET for andet år i træk et familiekursus på Brogaarden ved Middelfart for familier med et barn med handicap i alderen 0-8 år. Formålet med kurset var at give familierne værktøjer til bedre at mestre livet som en familie med særlige udfordringer og behov. Derfor var det også hele familien, der var afsted. For selv om kursets workshops er målrettet forældrene, er det også en væsentlig erfaring, at børnene – både barnet med handicap samt søskende – for eksempel får øjnene op for, at familier kan se ud og fungere på mange forskellige måder, og at det altså ikke kun er deres familie, der måske er en smule anderledes.

På weekendens workshops blev der blandt andet arbejdet med at sætte ord på forbudte følelser samt i højere grad at tage hånd om egen trivsel til gavn for hele familien. Derudover blev forældrene klædt på med viden om de relevante paragraffer i serviceloven, og der var desuden rig mulighed for at bruge aftenerne på erfaringsudveksling forældrene imellem. Weekendens bød selvfølgelig også på fælles familieaktiviteter med tid til at være sammen og nyde hinanden væk fra den travle hverdag.

Tilbagemeldingerne fra de deltagende familier har været meget positive, og det er planen, at familiekurset bliver en årligt tilbagevendende begivenhed.

Aktivfoto

LEV NYT

Nytårsfest 2016

LEV i Nordjylland inviterer igen til stor nytårsfest. Den afholdes i Vejgårdhallens Restaurant, Vejgaard Torv, Aalborg, fredag den 29. januar 2016 kl. 17.30.

FESTMENUEJEN BESTÅR AF:

- Glaseret skinke med flødekartofler, grøntsager og champignonsauce
- Fløderand med friske frugter
- Kaffe og the m/ hjemmebagte småkager

Under middagen sørger bandet GIRO 413 for den musikalske underholdning og spiller derefter op til dans frem til kl. 22.30, hvor festen slutter.

Pris: Entré, middag og fri garderobe koster kr. 250,00 pr. deltager.

Betaling: På posthus skal indbetalingskortet benyttes. Via banker og homebanking: FI nummer 82 93 03 53 kortart 73. EAN indbetaling kan benyttes ved at kontakte undertegnede. Husk altid at påføre, navn, adresse og tlf. nr.

Ved samlet tilmelding af flere personer vil disse så vidt muligt blive placeret ved samme bord.

Sidste frist for tilmelding og indbetaling er: Fredag den 8. januar.

For yderligere oplysninger så kontakt: Bettina eller Torben Jensen på tlf. 9852 1505 (efter kl. 17.00), eller e-post: levhals@gmail.com.

LEVs AFTEN-TELEFON

Konflikter?

Sorg?

Problemer i familien?

Har du brug for at tale om emner, der berører udviklingshæmning? Så ring på LEVs Aftentelefon på tlf. 2851 5252. Her sidder frivillige klar ved telefonen fra kl. 19.00-21.00 hver tirsdag.

HUSK: LEVs Aftentelefon tilbyder ikke juridisk rådgivning eller rådgivning om mere komplekse problemstillinger – her henvises der til LEVs telefon- og netrådgivning.

LEVs
aften-
telefon

2851 5252

Ti fokusområder skal forbedre rettigheder for personer med handicap

I hvor høj grad har personer med handicap adgang til offentlig transport, og er det sværere at få politisk indflydelse, hvis man har et handicap, end hvis man ikke har?

Det er nogle af de områder, som ti såkaldte Guldindikatorer skal sætte tal på. Guldindikatorerne, der er formuleret af Institut for Menneskerettigheder, er ti statistiske indikatorer, der sammenligner situationen for personer med og uden handicap.

Indikatorerne skal gøre det muligt at måle Danmarks fremskridt med at gennemføre og overholde de rettigheder, som er sikret i Handicapkonventionen.

- Vi håber, at de relevante myndigheder vil sikre, at der bliver indhentet data med regelmæssige mellemrum, og at Guldindikatorerne bliver koblet til de nationale målsætninger for handicapområdet, siger ligebehandlingschef Maria Ventegodt Liisberg.

Læs mere på menneskeret.dk.

DSB

Gør handicap-assistance landsdækkende - og bedre

Hidtil har DSB's kunder med brug for hjælp til at stige på og af toget kunnet bestille assistance på landets 60 største stationer. Assistancebehovet har skullet varsles mindst 48 timer i forvejen

Men søndag den 13. december trådte DSB's nye køreplan - og muligheder for forbedret service - i kraft. Det betyder, at mennesker med handicap og gangbesværede nu kun 24 timer i forvejen skal bestille assistance, og at assistancen kan fås på alle DSB's stationer. Det er en del af en kontrakt, DSB har indgået med staten. DSB's Handicapassistance er inkluderet i billetprisen og gælder også for passagerer med forbigående handicap. Eksempelvis hvis benet er i gips, eller hoften for nylig blevet udskiftet.

Danske Handicaporganisationer er svært tilfredse: "Det er rigtig godt, at det nu kan lade sig gøre at komme omkring

i det ganske land. Det betyder meget, at vores medlemmer ikke længere er begrænset til at rejse mellem de største stationer, når de skal besøge deres familie eller deltage i aktiviteter. Med DSB's nye landsdækkende service er vores medlemmer i mindre grad afhængige af, at nogen kan hente og bringe dem. Det giver dem større frihed," siger formand Thorkild Olesen.

Hidtil har det på Københavns S-bane og Kystbanen været muligt bare at møde op uden varsel og blive assisteret. Den service er netop blevet udvidet til også at gælde på Nordvestbanens stationer i Roskilde, Lejre, Hvalsø, Tølløse, Vipperød, Holbæk og Kalundborg fra søndag den 13. december. På de udvalgte stationer er perronerne moderniseret, og der standser udelukkende tog med lav indstigning.

DSB yder handicapservice i samarbejde med lokale taxavognmænd og Falck, og den omfatter alle stationer betjent af DSB og aftalte Arriva-stationer.

'STREET EVENT' for socialøkonomisk vaskeri

"Vi har været trætte af hele tiden at snakke om, at vi ville lave en forandring - så nu gør vi det. Vi vil godt love, at det her bliver til noget"

Dette løfte afgives af to socialpædagoger til dr.dk Østjylland (d. 20. november). Det er et vaskeri, der skal blive til noget. Et vaskeri, der skal være en 'øvebane' for udviklingshæmmede, som ønsker at få et sted at arbejde. Katrine Knudsen og Pia Stabell Hjort, der er socialpædagoger, er med i en gruppe på fem kaospiloter, som står bag planerne.

Samme dag har de fortalt Aarhus Stiftstidende om ideen: "Vaskeriet er et initiativ, der vil give udviklingshæmmede mennesker en chance for at vise, at også de har noget at tilbyde. Således skal vaskeriet fungere som en

social virksomhed, hvor den økonomiske del ligger i vaskeriydelsen.

Men det bliver mere end det. Vaskeriet bliver et sted, hvor en overset gruppe mennesker får lov til at bidrage til fællesskabet såvel som til egen udvikling og identitet". Over for dr.dk understreger de to initiativtagere, at det "bliver det hyggeligste vaskeri. Når man har været her en gang, så vil man også komme igen".

Der blev senere på dagen slået på tromme for ideen ved en 'street event' i Badstuestræde i Aarhus. Tørresnore med vasketøj var hængt op højt over gaden, og på gadeniveau serveredes kage og uddeltes løbesedler til de forbigående. Hændingen var anslaget til projektet, hvori også indgår indsamling af penge.

Ideen til Vaskeriet er opstået i en forening ved navn 'Sager der samler'. Den arrangerede sidste år, med Katrine og Pia som drivende kræfter, en DHL-stafet for udviklingshæmmede, og foreningen har lavet 'Skraldecaféer' flere steder i byen, hvor der blev serveret gratis mad lavet af råvarer nær udløbsdatoen, som ellers ville være blevet kasseret.

SIDSTE NYT: HANDICAPPRISEN 2015 GIK TIL KATRINE OG PIA

Århus Kommunes Handicappris uddeltes den 8. december på rådhuset. Borgmester Jacob Bundsgaard begrundede prisen til Pia Stabell Hjort og Katrine Knudsen med "deres store arbejde for, at udviklingshæmmede får mulighed for at have et liv på lige fod med andre mennesker".

LEV-kæmper modtager

Aabenraa Kommunes Handicappris 2015

Handicaprådet i Aabenraa Kommune har besluttet at tildele årets Handicappris til Magny Jønch, formand for LEV Aabenraa.

Magny Jønch har været aktiv i LEV i 30 år, heraf 17 år i bestyrelsen og ti år som formand.

Om begrundelsen for at tildele Magny prisen hedder det: "Magny Jønch har iværksat og medvirket i en række aktiviteter for borgere med udviklingshæmning, og hun arbejder aktivt for at sikre livsvilkårene for borgerne gennem en konstruktiv dialog med politikere og forvaltning i Aabenraa Kommune."

Aabenraa Kommunes Handicappris uddeles årligt til enkeltpersoner og grupper, som gør en frivillig indsats for borgere med et handicap i kommunen. Prismodtageren skal markant have bidraget til en virkeliggørelse af Handicappolitikken i Aabenraa Kommune.

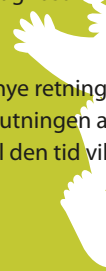
Nye retningslinjer om fosterdiagnostik på vej

De første hospitaler herhjemme begyndte tilbage i 2013 at tilbyde gravide en gentest kaldet NIPT, som kan sandsynliggøre risikoen for blandt andet Downs syndrom.

Fra 2016 vil testen være tilgængelig over hele landet, men der er ingen fælles retningslinjer fra Sundhedsstyrelsen om, hvordan regionerne, og dermed sygehusene, skal tilgå testen. Det betyder, at mulighederne for at kunne benytte sig af testen kan variere meget fra landsdel til landsdel.

Derfor har lægerne også i længere tid presset på for at få fælles retningslinjer for NIPT. Det afviste Sundhedsstyrelsen dog i 2014, skriver dbio.dk. Men nu er Sundhedsstyrelsen alligevel gået i gang med at revidere de nuværende retningslinjer for fosterdiagnostik fra 2004, deriblandt også NIPT

Sundhedsstyrelsens anbefalinger til nye retningslinjer for fosterdiagnostik forventes klar i slutningen af 2015, og herefter skal de drøftes politisk. Til den tid vil det vise sig, om NIPT er med eller ej.

Hvad skete – og sker – med Strandvænget?

Strandvænget ved Nyborg er en af de senere års mest kontroversielle sociale institutioner. Oprindeligt var der plads til næsten 160 beboere, men efter at TV2's udsendelse "Er du åndssvag" i 2007 afslørede alvorlige brist i den måde, beboerne blev behandlet på, besluttede

Region Syddanmark at splitte institutionen op i flere mindre enheder.

Strandvænget husede frem til november 2014 nogle af Region Syddanmarks sociale tilbud for mennesker med fysisk eller psykisk handicap, blandt andet

udviklingshæmmede. I forbindelse med i regionens modernisering af bygninger på socialområdet viste det sig, at Strandvænget ikke længere egnede sig til at rumme sociale tilbud.

Ifølge regionsyddanmark.dk "var det ganske enkelt ikke muligt at ombygge Strandvænget til tidssvarende handicapboliger. Derfor valgte regionen at bygge nye boliger og langsomt tømme Strandvænget med henblik på at sælge området. Beboerne er flyttet til institutioner i Nyborg, Kerteminde og Fraugde".

Den seneste udvikling (og status ved redaktionens slutning) er, at Udlændinge- Integrations- og Boligministeriet som følge af det øgede antal flygtninge har besluttet at huse 500 flygtninge med småbørn i bygningerne.

LANDSFORENINGEN LEV

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag: 9.00-16.00
Fredag: 9.00-13.00

Bankkonti i AL-Bank:
5332 0245153 (gaver og bidrag)
5323 0382733 (kontingenter m.v.)

LANDSFORMAND:

Sytter Kristensen
Tlf. 4016 8044
e-mail: sk@lev.dk

NÆSTFORMAND

Tonny Mortensen
Tlf. 2168 6273
e-mail: tm@lev.dk

LEV BLADET:

Nr. 8/64. årgang 2015
ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt
Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Sytter Kristensen

REDAKTION:

Arne Ditlevsen, Sytter Kristensen, Jeppe
Sørensen, Hans Andersen, Lars Ege,
Thomas Gruber, Tina Mou Jakobsen

FORSIDEILLUSTRATION:

Hans Juhl

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigvis LEVs holdninger.

DEADLINE:

Deadline for LEV 1/2016 er den
20. januar. Bladet udkommer medio
februar.

ANNONCEKSPEDITION:

FL Reklame
Damgårdsvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3788
Email: fl@flreklame.dk

OPLAG: 8.000 stk.

LAYOUT OG TRYK:

Synergi Reklamebureau Webureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag og tirsdag: Kl. 10.00-12.00.
Ring på tlf. 8038 0888.
LEV betaler samtalen.
E-mail: raadgivningen@lev.dk

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf. 6445 1562
e-mail: ingrid.rasmussen@kabelmail.dk

Billund

Mette Andersen
Tlf. 2870 3091
e-mail: flintemarken@gmail.com

Bornholm

Svend Pedersen
Tlf. 2151 0399
e-mail: svendp07@gmail.com

Djursland

Per Sørensen
Tlf. 8639 4881
email: sorensen.ahorn6@mail.tele.dk

Dragør/Tårnby

Tina Greve (midlertidig formand)
Tlf. 6071 4705
e-mail: tina-greve@hotmail.com

Egedal

Jane Villemoes
Tlf. 4031 7597
e-mail: janevillemoes@msn.com

Esbjerg/Fanø

Dorthe Højriis Thomsen
Tlf. 7545 0383
e-mail: dhtprivat@mail.dk

Favrskov/Skanderborg

Lone Thykær
Tlf. 8691 1070
e-mail: thykeer@webspeed.dk

Faxe/Vordingborg/Stevns

Winnie Lindner Pedersen
Tlf. 2945 8313
e-mail: winnie_lindner@mail.tele.dk

Fredensborg/Hørsholm/Rudersdal

Flemming Sundt
Tlf. 4586 1707
e-mail: flemmingsundt@gmail.com

Frederiksberg

Kirsten Bartroff
Tlf. 3871 3158
e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikssund

Ninette Hartwich
Tlf. 4738 4010
e-mail: lev.frederikssund@gmail.com

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
e-mail: sine.holm@biomerieux.com

Fåborg-Midtfyn/Ærø

Ulla Stick
Tlf. 6268 1987
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Jens Christian Pedersen
Tlf. 3968 2056
e-mail: jcpedersen@gmail.com

Gladsaxe

Alice Rasmussen (kontaktperson)
Tlf. 3969 5852
e-mail: alice.rasmus@webspeed.dk

Greve

Allan Jørgensen
Tlf. 4390 8963
e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej1954@gmail.com

Halsnæs

Rita Simonsen
Tlf. 4971 9471
e-mail: ritas@os.dk

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich
Tlf. 7589 7919
e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 4922 6162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Malene Hyldekrog
Tlf. 2467 3179
e-mail: malene@hyldekrog.dk

Hillerød/Allerød

Dorthe Kann
Tlf. 4826 1050
e-mail: dkann@dadlnet.dk

Holbæk

Morten Løvschall
Tlf. 5917 3917
e-mail: morten@lovschall.name

Høje Taastrup

Erik Petersen
Tlf. 2211 3430
e-mail: svane1@post11.tele.dk

Kalundborg

Søren Hansen
Tlf. 5950 7416
e-mail: sdh@dbmail.dk

Kerteminde

Laurits Nielsen
Tlf. 6534 1509
e-mail: lauhed1@gmail.com

Kolding

Inge Stausholm
Tlf. 7553 1320
e-mail: inge@istausholm.dk

København

Danielle Pröschold
Tlf. 4013 7016
e-mail: danielle@proschold.dk

Køge

Ulla Fougt
Tlf. 5682 2369
e-mail: u.fougt@yahoo.dk

Lolland-Falster

Kari Nordeide
e-mail: kari.nordeide@gmail.com

Morsø

Lone Øst
Tlf. 9776 4698
e-mail: zenofexxx@sol.dk

Nyborg

Ole Skovsboell
Tlf. 4029 6097
e-mail: skovsboell@hotmail.com

Næstved

Hanne Kristensen (kontaktperson)
Tlf. 2291 5746
e-mail: larskristensen@stofanet.dk

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen
Tlf. 3020 9133
e-mail: tom.m.jensen@gmail.com

Odense

Ib Poulsen
Tlf. 5386 1402
e-mail: ib.poulsen@gmail.com

Odsherred

Dorthe Pedersen
Tlf. 2120 8284
e-mail: dorthe.pedersen@hotmail.com

Randers

Preben Schmidt
Tlf. 8640 2217
e-mail: preben@achtenschmidt.dk

Ringsted

Mona Williams
Tlf. 5764 3584
e-mail: lev.ringsted@gmail.com

Roskilde/Lejre

Bjørn Lykke Sørensen
Tlf. 6172 0976
e-mail: bohism29@gmail.com

Rødovre

Tom Olsen
Tlf. 2021 3651
e-mail: tom-riechmann@post.tele.dk

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: anderschristensen1976@gmail.com

Skive

Jørn Bruun
Tlf. 3023 5517
e-mail: bruun.skive@youmail.dk

Slagelse/Sorø

Gitte Larsen
Tlf. 58376012
e-mail: gla@attheweb.dk

Solrød

Carsten Wærens
Tlf. 5614 4125
e-mail: waerens@webspeed.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Finn Schmidt (kontaktperson)
Tlf. 2532 0805
e-mail: fluefinn43@gmail.com

Thisted

Gerda Kobberøe (kontaktperson)
Tlf. 9793 7444

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ole Lennart
Tlf. 2170 0359
e-mail: familien-lennart@mail.dk

Vejen

Finn Nygaard
Tlf. 7552 4740
e-mail: finn@asbovej.dk

Vejle

Kirsten Marie Sørensen
Tlf. 2176 3921
e-mail: ksorensen@stofanet.dk

Vendsyssel

Fridolin Laager
Tlf. 9847 9116
e-mail: laagerf@gmail.com

Vestegnen

Niels Tobiasen
Tlf. 2420 1624
email: lev.vestegnen@kreds.lev.dk

Vestjylland

Kurt Veise
Tlf. 6140 9025
e-mail: kurt.veise@lev-vestjylland.dk

Viborg

Susanne B. Andersen
Tlf. 2822 0596
e-mail: susannebandersen5@gmail.com

Aabenraa

Magny Jønch
Tlf. 7452 6472
e-mail: magnyjonch@webspeed.dk

Aalborg/Himmerland

Anders Hind
e-mail: hindanders@gmail.com

Aarhus

Anni Sørensen
(konstitueret formand)
Tlf. 2628 3083
e-mail: anni.soerensen6@skolekom.dk

Angelmanforeningen i Danmark

Lene S. Kongpetsak
Tlf. 5380 0284
e-mail: lenesommer@kongpetsak.dk
www.angelman.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.ddbf.info

Dansk Forening for Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tsdanmark.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 4634 1546
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Handicappede børn og unge uden diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: formand@hbud.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Brian Schack
e-mail: formand@uniquedanmark.dk
www.Rubinstein-TaybiSyndrom.dk

UniqueDanmark

Dorte Vestergren Møller
e-mail: dorte@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Thomas Bjerg Mikkelsen
e-mail: formand@k-h.dk
www.k-h.dk

Smith-Magenis Syndrom Forening

Pernille Fox
Tlf. 2763 8808
e-mail: pernille@smithmagenis.dk
www.smith-magenis.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Thomas Hamann
Tlf. 2129 6675
email: donluffe@me.com
downssyndrom@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Eva Bryld
Tlf. 2349 0317
e-mail: formand@fragiltx.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

Mette Grentoft
Tlf. 2261 2760
e-mail: mettegrentoft@gmail.com
www.williams-syndrom.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Jytte Helgogaard
Tlf. 2167 1299
e-mail: jyttehelgogaard@tdcadsl.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotosyndrom.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Martin Jagd Nielsen
Tlf. 2170 3314
e-mail: martin@rett.dk
www.rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lars Gjermandsen
Tlf. 7572 4688, Fax 7572 4633
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

Copyright:

LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.

Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

Thorsvej 16 • 4100 Ringsted, Danmark 4100
Phone: 6990 6690 • Fax: 5767 6706 • www.sb-entreprise.dk

Bostedet Åhusene

Østergade 45 F, St.
8300 Odder
Tlf. 87 80 36 40
www.aahusene-odder.dk

Café Pakhuset
En særlig Café
med god tid til det hele

Privatåbning kl. 10 - 16:00
Bøvegårdsvej 5, 8300 Odder, Tlf. 87 80 36 40
www.cafepakhuset.dk

Murerfirma BENT KLAUSEN ApS

Aut. kloakmester

Kratbakken 10 • Ørum
Telefon 86 38 11 60 • Biltlf. 40 63 32 60 • Fax 86 38 16 01
info@bentklausen.dk • www.bentklausen.dk

SCHØTT'S FODKLINIK

Fodplejer L. Schøtt Madsen
Storegade 11 • 6100 Haderslev
(Indg. v/Matas el. Dampassagen)

Tlf. 74 52 19 31

25 års erfaring

www.schoetts-fodklinik.dk

HEDEBO A/S

Ingeniør & entreprenørfirma

Hedebo A/S • Lucernevej 79 • 8920 Randers NV
Tlf. 87 10 09 77 • Telefax 87 10 09 71
E-mail: post@hedeboas.dk • www.hedeboas.dk

Løsninger:
Vi leverer løsninger inden for følgende:

- Totalentreprise
- Hovedentreprise
- Fagentreprise
  - Betonarbejde
  - Murerarbejde
  - Tømrerarbejde

UNGDOMSUDDANNELSESCENTER MAGLEMOSEN

Ungdomsuddannelse under STU

Ungdomsuddannelsescenter Maglemeden er et uddannelsesstilbud til unge mennesker mellem 16 og 25 år. Uddannelsesstilbuddet gives til unge udviklingshæmmede, der efter endt grundskoleundervisning, fortsat har behov for specialundervisning, værkstedsaktivitet eller tilsvarende som forberedelse til voksenlivet og som ikke kan indgå i de ordinære uddannelsesstilbud. Der kan tilrettelægges særlige forløb under Lov om specialundervisning for voksne.

- Individuelt tilrettelagt uddannelsesstilbud
- Undervisningsaktiviteter, eksterne praktikforløb, liniefag
- Sociale og pædagogiske aktiviteter
- Optagelse kan foregå løbende

Magleparken 1 • 2750 Ballerup • Tlf. 44 77 61 01 • maglemosen@balk.dk • www.maglemosen.dk

Aalestrup

Busgade 10 D - 9620 Aalestrup
Telefon 99 66 94 94

www.byen-i-byen.dk

Beskæftigelse Chaplin

Café, køkken, bolcher, 3D, butik, pedel

Et rigtigt arbejde...

I Chaplins beskæftigelsesstilbud er medarbejderne i front i den daglige drift. Her varetager de hver deres arbejds- og ansvarsområder. Et professionelt pædagogisk personale arbejder parallelt med medarbejderne og yder den enkelte og de forskel- lige teams støtte og vejledning.

...med en vifte af muligheder

Vil du lære at lave bolcher?
Eller løse håndværks- og pedelopgaver?
Vil du designe smykker?
Ekspedere kunder i en stor strøgbutik?
Eller vil du hellere tilberede og anrette mad til mange gæster?
Vil du servere på byens bedst besøgte café i hjertet af Helsingør?
Vil du lære at arbejde med 3D print?
Chaplin har det hele.

Chaplin
BO, BESKÆFTIGELSE OG UDDANNELSE
www.Chaplin.as Tlf: 23499291

Udviklingshæmning og synshandicap

Bofællesskaberne Inge og Sofie Marie
– Ringsted

www.mariehjem.dk/ingesofie
Mail: ingesofie@mariehjem.dk

Bofællesskaberne Inge og Sofie Marie er for unge/voksne med udviklingshæmning og synshandicap, samt moderat fungerende med Autisme spektrum forstyrrelser (ASF) og eventuelle ledsagende udviklingsforstyrrelser og/eller psykiatriske overbygninger.
Det er vores mål, at skabe rammerne for et trykt og meningsfyldt liv samt vedligeholde og videreudvikle livskompetencer således, at beboerne på sigt behøver mindre støtte i hverdagen.
Vi råder over 36 lejligheder fordelt på 2 huse med hver deres målgruppe, oprettet som 2 bo-afdelinger efter Almenboliglovens §§ 105, stk. 2 samt 110, stk. 2 og 4.
Ringsted kommune har godkendt Bofællesskaberne som et privat tilbud og drives som en non-profit selvejende institution under Fonden Mariehjemmene. – Beboerne modtager støtte efter §§ 83, 85 og 87 i SEL.

EngleForEvigt.dk

Ja vi er handicappede, og kan noget med musik!

**Sang & guitar
hygge og fest
stort som småt
vi spiller godt**

**Kontakt Erik
26 62 39 61
Erik@EngleForEvigt.dk**

**Wimmersvej
Et danse orkester
90% Bamse sange**

POST

PP DANMARK

Magasinpost SMP
ID-nr. 42104

JEG ER UNG OG HAR
UDVIKLINGSHÆMNING - KAN
DET OVERHOVEDET LADE SIG
GØRE, AT JEG FÅR
EN FORSIKRING?

JEG BOR I ET
BOFÆLLESSKAB, ER DET
SÅ MULIGT AT FÅ EN
FORSIKRING, DER IKKE KOSTER
FOR MEGET?

JEG HAR ET HANDICAP,
SÅ DERFOR ER DER INGEN
FORSIKRINGSSELSKABER, DER
VIL FORSIKRE MIG.

NÅR MAN ER
UDVIKLINGSHANDICAPPET,
SÅ HJÆLPER KOMMUNEN DA
MED EN FORSIKRING,
GØR DEN IKKE?

HVAD KAN DER SKE I
MIT LIV, SOM GØR, AT DET
ER NØDVENDIGT, AT JEG
FÅR EN FORSIKRING?

Forsikring

- er det overhovedet noget for mig?

Er dette tanker, du kan nikke
genkendende til?

Så kunne HANDI Forsikrings-
service være en god mulighed
for at få svar på dine spørgs-
mål om forsikring.

Vi tilbyder forskellige
forsikringsmuligheder til
mennesker med udviklings-
hæmning og andre handicap.

Ring til os og hør nærmere.

CODAN **HANDI**
Forsikringservice

HANDI Forsikringservice

Tlf. 3635 9640

[mandag-torsdag kl. 9-15:30]

Email: handi@lev.dk